

Olga Huotari, Henri Koskinen

”Työ on ihmiselle tärkeää”

Somalien näkemyksiä työllistymisestä ja Työste-hankkeesta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapeutti AMK

Toimintaterapian koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2.11.2016

<p>Tekijä(t) Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Olga Huotari, Henri Koskinen ”Työ on ihmiselle tärkeää” – Somalien näkemyksiä työllistymisestä ja Työste-hankkeesta</p> <p>32 sivua + 4 liitettä Syksy 2016</p>
<p>Tutkinto</p>	<p>Toimintaterapeutti AMK</p>
<p>Koulutusohjelma</p>	<p>Toimintaterapian koulutusohjelma</p>
<p>Suuntautumisvaihtoehto</p>	<p>Toimintaterapia</p>
<p>Ohjaaja(t)</p>	<p>Tuula Uutela, lehtori Anne Talvenheimo-Pesu, lehtori</p>
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä edistää ja vahvistaa työelämän ulkopuolella olevien somalien osallistumista työhön tähtäävään toimintaan Myllypuron alueella. Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina toimii Metropolian koordinoima Työste-hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden työelämävalmiuksia ja työllistymisedellytyksiä. Teemme yhteistyötä myös Puntland Community ry:n kanssa, sillä yhdistyksen tavoitteena on edistää erityisesti somalialaisten maahanmuuttajien työllistymisedellytyksiä ja kehittää uusia työllistymismalleja.</p> <p>Laadullinen aineisto on kerätty teemahaastattelun avulla. Teemahaastatteluiden teemat on muodostettu käyttämällä toimintaterapian teoreettisena viitekehyksenä kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutumisen mallia (CMOP-E), joka kuvaa ihmisen, toiminnan ja ympäristön välistä suhdetta. Haastateltavat henkilöt valikoituivat Puntland Community ry:n kautta. Kriteereinä olivat vapaaehtoinen osallistuminen ja riittävä suomen kielen taito.</p> <p>Aineisto on analysoitu teorialähtöisen sisällönanalyysin menetelmin. Teorianä on käytetty samaa kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutumisen mallia, jonka mukaan on muodostettu analyysirungon yläluokat. Kerätyn aineiston keskeisimmät teemat liittyvät teoreettisen mallin kulttuurisen ympäristön sekä tuottavuuden osa-alueille. Tärkeitä osallistumista vahvistavia ja edistäviä tekijöitä ovat suomen kielen taidon kehittäminen, hankkeen antaman konkreettisen hyödyn todentaminen osallistujan kannalta sekä erityisesti somalimaahanmuuttajien mielipiteiden huomioiminen ja tarpeisiin vastaaminen.</p> <p>Opinnäytetyömme tulos on merkityksellinen Työste-hankkeen toiminnan kannalta, koska tämän hetkessä toiminnassa ei ole mukana maahanmuuttajia. Myllypuron alueella asuu kuitenkin paljon maahanmuuttajia, joita halutaan saada aktiivisesti mukaan Työste-hankkeen toimintaan. Opinnäytetyömme perusteella voi todeta, että hanke kiinnostaa somalitaustaisia maahanmuuttajia, mutta on tärkeää ymmärtää henkilöiden yksilölliset avuntarpeet ja pyrkiä osoittamaan, että hankkeeseen osallistuvat saisivat jotain konkreettista hyötyä työllistymiseen.</p>	
<p>Avainsanat</p>	<p>Osallistuminen, työelämävalmiudet, työllistymisedellytykset, somaliväestö, työkulttuuri, CMOP-E, Työste-hanke</p>

Authors Title	Olga Huotari, Henri Koskinen "Working is important" – Somalis' Views of Employment
Number of Pages Date	32 pages + 4 appendices Autumn 2016
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational Therapy
Specialisation option	Occupational Therapy
Instructors	Tuula Uutela, Senior Lecturer Anne Talvenheimo-Pesu, Senior Lecturer
<p>The purpose of this Bachelor's Thesis was to find out what factors advance and strengthen the unemployed Somalis to participate in activities aiming at their employment in Myllypuro area. Our working life partner was a project coordinated by Metropolia (Työste), the purpose of which is to strengthen economically inactive people's abilities of employment. We also cooperate with Puntland Community ry, which purpose is specially promote Somalis work-place premises and develop new employment opportunities.</p> <p>The data acquisition and analysis were directed by The Canadian Model of Occupational Performance and Engagement (CMOP-E) because the model illustrates the connection between human, environment and occupation. The qualitative data of the study was collected by interviewing five Somali persons who were not employed while the interviews were carried out. The interviewees were selected from Puntland Community and the criteria were voluntary participation and adequate Finnish skills.</p> <p>The data was analysed using theory-based content analysis. The analysis frame was made by using the same theoretic model (CMOP-E). The main themes of the collected data were the cultural environment and productivity which are divisions of the theoretic model. The factors that support and promote participation are improving Finnish skills, pointing out the benefits of the project for the participants and considering the opinions and needs of the Somali population.</p> <p>The result of our study is relevant for the project, because the current operation does not include immigrants. The area where the project operates has many immigrants, who the project wants to get actively involved in the activities. Based on our study it can be said that the Somali immigrants were interested in the project, but it is important to understand the individual needs of each participant and to show that the participants receive concrete benefits in order to get employed.</p>	
Keywords	participation, working ability, conditions of work, Somalis, work culture, CMOP-E

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön lähtökohdat	3
2.1	Opinnäytetyön työelämäyhteistyö	3
2.2	Somalit Suomessa	4
2.2.1	Somalien vaiheita	4
2.2.2	Somalien työllisyys	6
2.3	Työttömyys Suomessa	6
3	Kanadalainen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malli	8
4	Opinnäytetyön toteutus	10
4.1	Aineiston keruu	11
4.2	Aineiston analyysi	12
5	Tulokset	16
6	Johtopäätökset	26
7	Pohdinta	28
	Lähteet	31
	Liitteet	
	Liite 1. Tutkimuslupa-anomus	
	Liite 2. Työste-hankkeen viralliset esitteet	
	Liite 3. EU-lomakkeet	
	Liite 4. Teemahaastattelurunko	

1 Johdanto

Kiinnostuksemme maahanmuuttaja-aiheesta heräsi, kun Suomeen alkoi saapua suuria määriä turvapaikanhakijoita. Meillä oli ennakkokäsitys, että maahanmuuttajien työllistyminen Suomessa on kantaväestöä vähäisempää ja olimme kiinnostuneita perehtymään ilmiöön ja sen syihin tarkemmin. Maahanmuuttajien työllistymisestä ei ole tehty aiemmin toimintaterapia-alan opinnäytetyötä, vaikka maahanmuuttajia toimintaterapian asiakaina onkin käsitelty viime vuosina enemmän. Somaliväestöstä ja Suomen somaleista ei myöskään löydy kovin paljon tietokirjallisuutta tai tutkimuksia.

Somalian kansalaiset ovat Suomen neljänneksi suurin ulkomainen kansallisuusryhmä. Somalian kansalaisuuden omaavia henkilöitä asui Suomessa 7465 vuonna 2013. Somalin kielen puhujia oli kuitenkin lähes 15 800, sillä tähän lukuun sisältyvät myös henkilöt, jotka ovat saaneet Suomen kansalaisuuden sekä somalialaisille vanhemmille Suomessa syntyneet lapset. (Tilastokeskus 2014: 11–13.) Somaliväestöstä lapsia on 37 prosenttia, työkäisiä 61 prosenttia ja eläkeläisiä alle kaksi prosenttia (Tilastokeskus 2014: 25–26). Vuoden 2013 loppuun mennessä Suomessa oli syntynyt yli 5600 lasta somalivanhemmille (Tilastokeskus 2014: 74).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä edistää ja vahvistaa työelämän ulkopuolella olevien somalien osallistumista työhön tähtäävään toimintaan Myllypuron alueella. Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina toimii Metropolian koordinoima Työste-hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden työelämävalmiuksia ja työllistymisedellytyksiä. Hanke keskittyy Helsingin Myllypuron asuinalueelle ja se on kaksivuotinen. Hankkeessa on mukana monia lähialueen toimijoita (Metropolia 2016). Teemme yhteistyötä myös Puntland Community ry:n kanssa. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on edistää erityisesti somalialaisten maahanmuuttajien työllistymisedellytyksiä ja kehittää uusia työllistymismalleja (Puntland Community ry n.d.). Työelämäyhteistyö on esitelty tarkemmin seuraavassa luvussa.

Opinnäytetyön avulla kartoitetaan mahdollisuuksia Puntland Community ry:n ja Työste-hankkeen väliselle yhteistyölle, jonka avulla työttömiä maahanmuuttajia saataisiin osallistumaan ja sitoutumaan työhön tähtäävään toimintaan enemmän. Opinnäytetyö vastaa Työste-hankkeen tarpeeseen saada maahanmuuttajanäkökulmaa, jotta hankkeen olisi

mahdollista laajentaa toimintaansa ja kehittää vetovoimaista toimintaa myös maahanmuuttajille. Myllypuron asuinalueella asuu paljon maahanmuuttajia, jotka halutaan saada osallistujiksi Työste-työpajoihin ja sitä kautta mukaan työelämään. Pyrimme tuomaan esiin somalien näkemyksiä Suomen työkulttuurista ja työllistymisestä.

Opinnäytetyömme rakentuu siten, että seuraavassa luvussa kerromme tarkemmin opinnäytetyön työelämäyhteistyöstä ja tarkastelemme aihepiiriin liittyvää taustatietoa. Ennen opinnäytetyön toteutusta esittelemme lyhyesti työtämme ohjaavan toimintaterapian teoreettisen viitekehyksen. Luku opinnäytetyön toteutuksesta sisältää aineiston keruun ja aineiston analyysin. Tämän luvun jälkeen esittelemme opinnäytetyömme tulokset ja johtopäätökset. Lopuksi pohdimme opinnäytetyöprosessin toteutumista, työn luotettavuutta sekä ehdotuksia jatkotutkimusaiheiksi.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

2.1 Opinnäytetyön työelämäyhteistyö

Työste on Euroopan sosiaalirahaston osarahoittama kaksivuotinen hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden työelämävalmiuksia ja työllistymisedellytyksiä. Hanke käynnistyi lokakuussa 2015 ja toiminta tapahtuu Helsingin Myllypuron asuinalueella. Metropolian Ammattikorkeakoulu vastaa hankkeen koordinoinnista ja osatoteuttajina ovat mukana Herttoniemen seurakunta, Itä-Helsingin lähimmäistyö Hely ry, Digital Living International Oy, sekä Myllypuro-Seura ry. Metropolian Ammattikorkeakoulun hankevastaavina toimivat yliopettaja Elisa Mäkinen ja lehtori Tuula Mikkola. (Metropolia n.d.)

Työste-hankkeessa kehitetään paikallista siltaustoimintaa, jossa työelämän ulkopuolella olevat ja alueen ikäihmiset, sekä palvelujen tuottajat kehittävät ja toteuttavat yhdessä arjen mielekkäitä toimintoja. Yhteistoiminta edistää työ- ja toimintakykyä, sillä yhdessä toimien ja oppien työelämävalmiudet ja työllistymisedellytykset vahvistuvat. (Metropolia n.d.) Hankkeessa korostuu uudenlaisen yhteisöllisen toiminnan kehittäminen ja kokeilu, joka edistää alueen asukkaiden toimintakykyä ja hyvinvointia (Työste 2016).

Työpajatoiminnassa ideoidaan ja suunnitellaan kiinnostavia uusia toimintoja Myllypuroon. Kokeilut toteutetaan asuinalueella esimerkiksi vapaaehtoistoimintana tai erilaisina tapahtumina ja tempauksina. Niiden avulla on mahdollisuus verkostoitua ja luoda yhteistyötä alueen palveluntuottajien ja toimijoiden kanssa. (Työste 2016.) Kokeiluihin osallistuvat alueen palvelujen tuottajat verkostomaisesti (Metropolia n.d.). Yhteistyössä kokeilut voivat juurtua osaksi asuinalueen toimintaa (Työste 2016). Pajatoimintaa ohjaavat Metropolian Ammattikorkeakoulun lehtorit Kaija Kekäläinen ja Mari Heitto. Toiminnassa apuna ja tukena on myös Metropolian opiskelijoita. (Työste 2016.)

Puntland Community ry on perustettu vuonna 1998. Järjestö on puolueeton ja uskonnollisesti kantaa ottamaton yhdistys. Sen tarkoituksena on edistää erityisesti somalialaisten maahanmuuttajien työllistymisedellytyksiä ja kehittää uusia työllistymismalleja. Yhdistys edistää naisten tasa-arvoa, maahanmuuttajien hyvinvointia, suvaitsevaisuutta ja hyväksyntää eri etnisten ryhmien välillä järjestämällä kulttuuritiedotusta ja tutustumistilaisuuksia. Yhdistyksestä saa neuvontaa, ohjausta ja opastusta. Nuorisotoimintaa kehitetään etenkin urheilun alueella järjestämällä valmennusta ja yhdistyksen tiloissa järjestetään

erilaisia huvi- ja juhlatapahtumia. Yhdistys toimii etujärjestönä viranomaisiin nähden tekemällä aloitteita ja lausuntoja viranomaisille. Pääsääntöisesti yhdistyksen toiminta tapahtuu vapaaehtoisvoimin. (Puntland Community ry n.d.)

Työllisyyden edistäminen on yksi tärkeimmistä Puntland Community ry:n toimintojen osa-alueista. Tavoitteeksi on asetettu 18–55-vuotiaiden maahanmuuttajien työllistäminen yhdistykseen, sosiaalisiin yrityksiin ja avoimille työmarkkinoille. Tavoite koskee sekä koulutettuja työttömiä (ammattillinen tai yliopistokoulutus) että ammattitaidottomia maahanmuuttajia. Yhdistys järjestää työllistymistä edistävää koulutustoimintaa ja erilaisia tukitoimia. Puntland Community ry:ssä on ollut yhdistelmätuella työllistettyjä vuodesta 2001 asti. Tukityöllistettyjen lisäksi yhdistyksen on tarkoitus tarjota työharjoittelupaikkoja ihmisille, jotka ovat olleet työttömänä vähintään 24 kuukautta. Työskentely yhdistyksessä antaa arvokasta kokemusta työelämästä pitkään työttömänä olleille maahanmuuttajille. (Puntland Community ry n.d.)

Puntland Community ry:n tämänhetkinen toiminta keskittyy tarjoamaan maahanmuuttajille paikan, jossa voi päivisin viettää aikaa ja saada apua arjen pulmiin ja askareisiin. Tämän lisäksi heidän tiloissaan järjestetään muun muassa suomen kielen opetusta, työhön valmistavia kursseja, sekä työnvälitystä, joka keskittyy maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseen. (Ibrahim 2016.)

2.2 Somalit Suomessa

Ensimmäiset Suomeen saapuneet somalitaustaiset henkilöt tulivat 1990-luvun alussa Neuvostoliiton kautta Somalian sisällissodan vuoksi (Suomen somalialaisten liitto n.d.). Monet heistä olivat olleet opiskelemassa Neuvostoliitossa tai muissa itäblokin maissa, sillä Neuvostoliitto oli yksi Somalian pitkäaikaisimmista tukijoista (Mubarak – Nilsson – Saxén 2015: 33). Ymmärtääkseen syytä somalialaisten pakolaisuuteen, on syytä tarkastella heidän kotimaansa historiaa.

2.2.1 Somalien vaiheita

Perinteisesti somalit ovat olleet kierteleviä paimentolaisia, joilla on voimakas kielellinen ja kulttuurinen yhtenäisyys. Paimentolaiset eivät muodostaneet valtiota, vaan kansakun-

nan, joka koostuu kuudesta pääryhmästä. Klaanit perustuvat miespuolisten jäsenten sukulaisuussuhteisiin ja paimentolaiselämän vuoksi kansa on levittänyt laajoille alueille. (Lewis 2008: 38.) Somalian kansakunnan historia on ollut sotaisia 1880-luvun siirtomaavallasta lähtien. Silloin kansakunta jaettiin viiteen osaan, joita hallitsivat Ranska, Iso-Britannia, Italia ja Etiopia. Somalit kävivät sissisotaa itsenäisyyden palauttamiseksi ja vuonna 1960 Italian hallitsema Somalia ja Iso-Britannian Somalimaa itsenäistyivät ja yhdistyivät Somalian tasavallaksi. Tasavaltaan ei kuitenkaan kuulunut koko kansakunta, sillä kolme aluetta oli edelleen muiden hallinnassa. (Lewis 2008: 40–44.)

Itsenäiseen Somalian tasavaltaan muodostettiin eurooppalaisten avulla hallitus, joka syöstiin vallasta vuoden 1969 sotilasvallankaappauksessa. Silloin valtion päämieheksi nousi kenraali Siad Barre ja hänen sotilashallintonsa. Barre oli sotilasyhteistyössä Neuvostoliiton kanssa ja levitti sosialistista ideologiaa heikentääkseen klaanien vaikutusvaltaa. (Lewis 2008: 44–50.) Somalia kävi sotaa Etiopiaa vastaan saadakseen somalien asuttamat alueet yhdistettyä tasavaltaan. Sodan aikana Neuvostoliitto siirtyi tukemaan Etiopiaa, joten Somalia hävisi sodan. (Lewis 2008: 54–55.) Sotien ja kuivuuden vuoksi valtava määrä somalipakolaisia alkoi muuttaa Somalian tasavallan alueelle ja vuoden 1980 lopussa lähes joka neljäs Somaliassa oleva henkilö oli pakolainen. Osa pakolaisista asui pakolaisleireillä ja osa sukulaisten luona ollen ”näkyttöminä pakolaisina”, mikä rasitti maan haurasta taloutta entisestään. (Lewis 2008: 72–73.) Somalia teki rauhan Etiopian kanssa, mutta ajautui sisällisotaan vuosina 1988–1991 (Lewis 2008: 77).

Valtaosa Suomeen tulevista somalipakolaisista oli alkuvuosina miehiä, jotka olivat koti- maansa olosuhteisiin nähden melko hyvin koulutuneita. He osasivat lukea ja kirjoittaa, sillä he olivat käyneet vähintään peruskoulun ja asuneet kaupungeissa. Somaliasta ei tultu Suomeen paremman elintason toivossa, vaan ihmiset pakenivat sisällissotaa ja olivat turvapaikanhakijoita. (Mubarak – Nilsson – Saxé 2015: 34–36.) Myöhemmin Suomeen on saapunut somalialaisia pakolaiskiintiöiden kautta, turvapaikanhakijoina ja perheen yhdistämisen kautta. Heidän joukossaan on ihmisiä, jotka eivät ole kokeneet rauhaa koko elinaikanaan, sillä Somalian turvallisuustilanne on ollut heikko jo kauan. (Suomen somalialaisten liitto n.d.) Perheen yhdistämisen kautta on saapunut enemmän naisia ja lapsia, joista monet ovat lukutaidottomia ja profiililtaan hyvin erilaisia kuin ensimmäisenä saapuneet (Mubarak – Nilsson – Saxén 2015: 49).

2.2.2 Somalien työllisyys

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta selviää, että vuonna 2012 somaliväestöstä 19 prosenttia oli työllisiä ja 20 prosenttia työttömiä. Nämä prosentit eivät kuitenkaan tarkoita työttömyysastetta, sillä niissä ei ole otettu huomioon esimerkiksi eläkeläisten ja lasten osuutta. Työttömyysaste lasketaan suhteuttamalla työttömien määrä työvoimaan. Vuonna 2012 somaliväestön työttömyysaste oli 51 prosenttia työvoimasta. (Tilastokeskus 2014: 41–43.) Mubarakin, Nilssonin ja Saxénin (2015) mukaan suurimmat somaleita työllistävät alat Suomessa ovat hoiva- ja terveydenhoito, prosessi- ja kuljetusala sekä puhtaanapito ja rakennusala.

Monet somalit kertovat kokevansa paljon syrjintää työelämässä. Tämä ilmenee niin, että vaikea saada työpaikka, yhtäläistä palkkaa tai edetä uralla. Valtaväestöön verrattuna somalit tekevät usein pätkätöitä, osa-aikatöitä ja kertaluontoisia töitä, joka muodostavat rikkonaisen työuran. Somaliväestön työttömyysasteen korkeuteen vaikuttavat heikko kielitaito ja vaikea työllisyystilanne, jotka hankaloittavat työnsaantia. Somaliväestön keskipalkka on yli 30 prosenttia alempi verrattuna valtaväestön keskipalkkaan, sillä monet somalit ovat töissä matalapalkkaisilla aloilla. (Mubarak – Nilsson – Saxén 2015: 237–240.) Opiskelijoita somaliväestöstä on 15 prosenttia (Tilastokeskus 2014: 43). Somaliväestön koulutustaustat ovat hyvin vaihtelevia, sillä Suomessa syntyneet ovat käyneet suomalaista koulujärjestelmää päiväkodista asti, sodan keskeltä tulleissa on lukutaidottomia ja 1990-luvun pakolaisten joukossa on paljon korkeasti koulutettuja (Mubarak – Nilsson – Saxén 2015: 214).

2.3 Työttömyys Suomessa

Vuonna 2015 työttömyysaste oli keskimäärin 9,4 prosenttia työikäisistä, mikä tarkoittaa, että kasvua edellisvuoteen oli 0,7 prosenttiyksikköä. Työikäisiksi luokitellaan kaikki 15–74-vuotiaat. Yli puolet työttömistä oli miehiä, mutta kuitenkin naisten työttömyys kasvoi reilusti enemmän miehiin verrattuna. Piilotyöttömyydellä tarkoitetaan, että henkilö haluaisi tai voisi ottaa vastaan työtä, mutta ei ole aktiivinen sen etsimisessä. Piilotyöttömien määrä kasvoi 5000 hengellä, joten vuonna 2015 heitä oli 144 000. Sekä miesten että naisten työllisyystilanne heikkeni vuodesta 2014 vuoteen 2015. (Tilastokeskus 2016: 8–10.)

Nuorten 15–24-vuotiaiden työttömyysaste oli 22,4 prosenttia vuonna 2015, mikä tarkoittaa, että kasvua edellisvuoteen oli lähes 2 prosenttiyksikköä. Kaikista Suomen työttömistä nuoria oli 29 prosenttia eli 73 000 henkilöä. (Tilastokeskus 2016: 11.) Nuorten työttömien joukossa on paljon päätoimisia opiskelijoita, jotka etsivät opiskelujen ohessa tehtäviä osa-aikatöitä tai kesälomien ajaksi tehtäviä töitä. Niinpä nuorten työttömyyden rinnalla seurataan kokonaan työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia henkilöitä. Vuonna 2015 oli 66 000 nuorta, jotka eivät olleet työssä, koulutuksessa, eivätkä asevelvollisuutta suorittamassa. Määrä oli 10 prosenttia koko 15–24-vuotiaiden ikäluokasta. Kesällä ja vuodenvaihteessa työn, koulutuksen ja asepalveluksen ulkopuolella olevia nuoria on määrällisesti enemmän, mikä viittaisi siihen, että kyseessä on usein lyhytaikainen vaihe esimerkiksi pääsykokeisiin valmistautuessa tai odotteluvaihe opintojen, työn tai asevelvollisuuden suorittamisen välillä. Enemmistö näistä nuorista on suorittanut keskiasteen koulutuksen. (Tilastokeskus 2016: 21–22.)

Uusin Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsaus on tehty elokuussa 2016. Katsauksesta ilmenee, että työnhakijoiden kokonaismäärä lisääntyi, mutta työttömiä työnhakijoita oli yli 4000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Elokuussa 2016 työttömien työnhakijoiden määrä oli 342 500 henkilöä ja kaiken kaikkiaan 656 600 henkilöä oli ilmoittautunut työnhakijaksi. Työttömistä työnhakijoista 35 000 oli ulkomaan kansalaisia, mikä oli 500 enemmän vuotta aiempaan verrattuna. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin elokuun aikana 51 300, mikä oli lähes 14 000 enemmän kuin edellisvuoden elokuussa. Uudet avoimet työpaikat olivat lisääntyneet kaikissa ammattiryhmissä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016.)

3 Kanadalainen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malli

Teoria auttaa meitä kuvaamaan, selittämään ja ymmärtämään käsitteiden ja asioiden välisiä yhteyksiä sekä ymmärtämään havaintojamme. Teoreettisissa malleissa näkyy toimintaterapian tämänhetkinen paradigma, eli arvo, etiikka, tieto, filosofia ja käytäntöä havainnollistavat luokitukset. Toimintaterapeutti tarvitsee työnsä tueksi tutkittua teoreettista tietoa mallien avulla, joiden avulla he voivat perustella omaa työtänsä, eivätkä päätökset ole vain arvauksia. (Hautala – Hämäläinen – Mäkelä – Rusi-Pyykönen 2013: 201–207.)

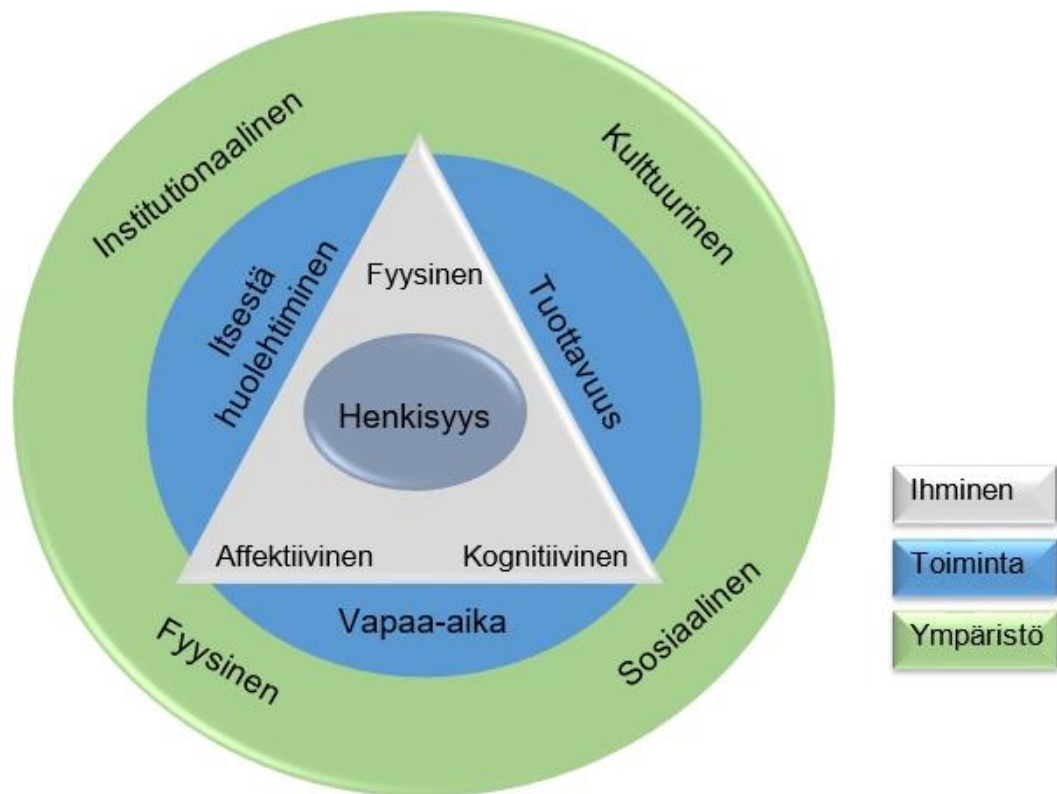
Opinnäytetyömme teoreettisena viitekehyksenä käytämme kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutumisen mallia (The Canadian Model of Occupational Performance and Engagement, CMOP-E), joka kuvaa ihmisen, toiminnan ja ympäristön välistä suhdetta. Toiminnallisuus syntyy näiden kolmen peruselementin dynaamisesta vuorovaikutuksesta, sillä mallin mukaan jokainen ihminen elää ympäristössä, joka tarjoaa toiminnallisia mahdollisuuksia. Toiminta kuvataan ihmisen ja ympäristön yhdistävänä siltana: yksilö vaikuttaa ympäristöön toiminnan kautta. (Polatajko – Davis – Stewart – Cantin – Amoroso – Purdie – Zimmerman 2007: 23.) Kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutumisen mallin käyttö on perusteltua opinnäytetyössämme, sillä malli on toimintakeskeinen ja se ohjaa tarkastelemaan toiminnan yhteyttä ihmiseen ja ympäristöön. (Polatajko – Davis – Stewart – Cantin – Amoroso – Purdie – Zimmerman 2007: 23–24.)

Kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutumisen mallin mukaan ihminen on kokonaisuus, jossa yhdistyvät henkisyys ja toiminnalliset valmiudet. Toiminnallisia valmiuksia ei voi tarkastella täysin itsenäisinä kokonaisuuksina, sillä ne vaikuttavat toisiinsa. Ihmisen toiminnallisia valmiuksia ovat affektiivisuus eli sosiaaliset ja emotionaaliset tekijät, kognitiivisuus, johon kuuluvat älylliset tekijät kuten havaitseminen, keskittyminen, muisti, ymmärtäminen ja päättelykyky, sekä fyysiset tekijät, joka sisältää sensoriset ja motoriset valmiudet. (Hautala ym. 2013: 211.)

Mallissa toiminta jaetaan itsestä huolehtimisen, tuottavuuden ja vapaa-ajan osa-alueisiin. Jokainen ihminen määrittelee itse toimintansa eri tilanteissa, mutta yleisesti ottaen vapaa-aikaan liittyvien toimintojen tulisi tuottaa mielihyvää, itsestä huolehtimiseen liittyvät henkilökohtaisten asioiden hoitaminen ja tuottavuuden osa-alue sisältää toiminnat, jotka lisäävät sosiaalista tai taloudellista pääomaa. Näitä toimintoja ovat muun muassa lapsilla leikki, nuorilla ja aikuisilla opiskelu, palkkatyö tai vapaaehtoistyö. Toiminta rytmittää ihmisten elämää ja jokapäiväisistä toiminnoista muodostuu tapoja, jotka vaikuttavat

ihmisten ajankäyttöön. On tärkeää huomioida toiminnan eri osa-alueiden välinen tasapaino. (Hautala ym. 2013: 212–214.)

Ympäristö sisältää neljä osa-aluetta, jotka ovat fyysinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja institutionaalinen ympäristö. Fyysiseen ympäristöön sisältyvät esimerkiksi ihmisten ympärillä olevat rakennukset, luonto, teknologia ja säätilat. Institutionaalinen ympäristö tarkoittaa yhteiskunnallisia rakenteita, kuten koulujärjestelmää tai työpaikkoja. Tähän osa-alueeseen kuuluvat myös oikeusjärjestelmä ja poliittinen järjestelmä. Sosiaalinen ympäristö muotoutuu ihmisten verkostoista, esimerkiksi perheestä. Kulttuurinen ympäristö sisältää ihmisen etnisyyden, rodun, sukupuolen, iän ja tiettyyn kansanryhmän taustaan perustuvat tavat ja rituaalit. Kulttuuriset odotukset liittyen ihmisen toimintaan kuuluvat myös tähän osa-alueeseen. (Hautala ym. 2013: 215.)

Kuvio 1. Kanadalainen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malli, CMOP-E (mukaiillen Polatajko ym. 2007: 23).

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä Myllypuron alueen somaleilta omakohtaista tietoa siitä, mitkä tekijät heidän mielestään vahvistavat työhön tähtäävään toimintaan osallistumista omassa lähiympäristössä. Parhaiten tähän sopii laadullinen tutkimusmenetelmä, sillä laadullinen tutkimus mahdollistaa ilmiön ymmärtämisen eli sen, mistä ilmiöstä on kyse. Laadullinen tutkimus on avain ilmiön ymmärtämiseen ja sitä kautta ilmiön teoretoimisen. Laadullinen tutkimus noudattaa pääsääntöisesti yleistä tutkimusprosessia. (Kananen 2015: 71, 128.)

Opinnäytetyömme ohjaava Metropolian lehtori Anne Talvenheimo-Pesu tutustutti meidän Työste-hankkeeseen. Keväällä 2016 kävimme keskusteluja hankevastaavien Elisa Mäkisen ja Tuula Mikkolan kanssa, jolloin kuulumme hankkeesta enemmän ja hahmottelimme tulevan työmme tarvetta ja lähtökohtia yhdessä. Tarve maahanmuuttajanäkökulmasta Työste-hankkeeseen nousi esiin näissä keskusteluissa. Koko opinnäytetyöprosessin ajan teimme tiivistä yhteistyötä Työste-hankkeen toimintaa ohjaavan lehtori Kaija Kekäläisen kanssa. Tutustuimme Työste-hankkeen toimintaan osallistumalla yhteen työpajaan ja Työsteen sillat -seminaariin, jotta saisimme konkreettisemmän kuvan hankkeen toiminnasta.

Otimme yhteyttä Puntland Community ry:hyn keväällä 2016 ja sovimme tapaamisen yhdistyksen toiminnanjohtajan kanssa. Sovimme, että yhdistys tekee kanssamme yhteistyötä ja auttaa meitä löytämään työttömiä maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ryhmähaastatteluihin. Teimme tutkimuslupa-anomuksen Puntland Community ry:lle (liite 1). Ryhmähaastattelut toteutimme alkusyksystä 2016.

Koska Työste on Euroopan unionin rahoittama hanke, jokaisten ryhmähaastatteluun osallistujan tuli täyttää ERS-hankkeen osallistujakohtainen seurantalomake sekä alussa että lopetustilanteessa (liite 3). Lomakkeet ovat suojaustasoa kolme. Asiakirjaan sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle tai yksityiselle edulle (Valtioneuvoston asetus tietoturvallisuudesta valtionhallinnassa 681/2010 § 9). Lomakkeet käsiteltiin luottamuksellisesti ja täyttämisen jälkeen ne suljettiin kirjekuoriin, jotka toimimme jokaisen haastattelukerran jälkeen Metropolian ammattikorkeakoulun Työste-hankkeesta vastaavalle henkilölle. Ryhmähaastatteluihin osallistuvien henkilöiden tietoja ei luovuteta hankkeeseen kuulumattomille tai muille ulkopuolisille tahoille.

4.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineisto kerättiin kolmessa haastattelussa, jotka järjestettiin Puntland Community ry:n tiloissa Helsingin Myllypurossa. Käytimme tiedonkeruussa puolistrukturoitua teemahaastattelua, jotta vastaajien olisi mahdollista kertoa teemoista omin sanoin keskustelunomaisessa tilanteessa. Hirsjärven ja Hurmeen (2010) mukaan teemahaastattelu eroaa muista haastatteluista, sillä se etenee tiettyjen teemojen varassa yksityiskohtaisten kysymysten sijaan. Teemahaastattelussa huomioidaan ihmisten tulkinnat asioista ja keskeisintä on heidän asioille antamansa merkitykset. Haastattelijat voivat teema-alueiden pohjalta syventyä aiheeseen niin syväälle, kuin itse kokevat tarpeelliseksi. (Hirsjärvi – Hurme 2010: 47–48, 66–67; Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009: 208.)

Ennen haastatteluiden aloittamista laadimme jokaiselle kerralle oman teemahaastattelurungon (liite 4), joka sisälsi yksityiskohtaisten kysymysten sijaan laajempia aihealueita. Haastatteluiden avulla pyrimme selvittämään, minkälaisia kokemuksia työttömillä somaleilla on työkuultuurien eroista Somalian ja Suomen välillä, millä tavalla heidän osallistumistaan työhön tähtäävään toimintaan voitaisiin lisätä, minkälainen toiminta motivoi heitä ja minkälaista toimintaa he kaipaavat tällä hetkellä Myllypuron alueelle. Opinnäytetyömme kannalta oli oleellista saada vastaajien kokemukset ja mielipide kuuluviin.

Alkuperäisenä tarkoituksenamme oli kerätä tietoa ryhmähaastattelun avulla, mutta huomasimme jo ensimmäisen haastattelukerran aikana, että haastateltavien välille ei syntynyt spontaania keskustelua. Niinpä päädyimme tekemään haastattelut osittain erillisinä, vaikka tilanteissa olikin useampi haastateltava yhtä aikaa paikalla. Haastateltavat henkilöt valikoituivat sen mukaan, että he ovat työttömiä somaleita, jotka olivat kiinnostuneita ja vapaaehtoisia osallistumaan haastatteluihimme. Haastatteluihin osallistuvien suomen kielen taito oli riittävä, jotta haastattelut voitiin toteuttaa suomeksi ilman tulkkausta. Kaiken kaikkiaan haastattelimme viittä eri henkilöä, joista yksi oli paikalla kaikilla kerroilla ja muut vain yhdellä joistakin kolmesta kerrasta.

Haastattelukerrat olivat hyvin erilaisia toisistaan, koska samat henkilöt eivät olleet paikalla kaikilla kerroilla. Jouduimme toistamaan ja selittämään samoja asioita moneen kertaan. Mielestämme toisto kuitenkin lisäsi ymmärrettävyyttä, koska haastateltavat eivät puhu suomea äidinkielenään. Yksi haastatteluun tulevista henkilöistä ei halunnutkaan täyttää EU-lomaketta ja osallistua haastatteluun, vaikka muut yrittivät selittää hänelle,

mistä on kysymys. Painotimme, että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja hänellä on oikeus kieltäytyä haastattelusta.

Ensimmäisellä kerralla haastatteluun osallistui kaksi henkilöä, toisella kerralla haastattelun alkaessa paikalla oli vain yksi, edelliseltä kerralta tuttu henkilö. Kesken keskustelun paikalle saapui uusi henkilö ja myöhemmin vielä kolmas. Päädyimme siihen, että haastattelimme ensimmäistä henkilöä ensin loppuun, jonka jälkeen siirryimme esittämään kahden ensimmäisen haastattelukerran teemojen mukaisia kysymyksiä myöhemmin saapuneille. Pyrimme säilyttämään rennon keskustelunomaisen tilanteen, joten emme häiriintyneet ihmisten saapumisesta kesken haastattelun.

Viimeisen kerran tarkoituksena oli kerrata aiemmin käytyjä teemoja, sillä olimme tehneet alustavaa teoriaohjaavaa analyysiä aineistolle ja saaneet jo jonkinlaisten kuvan siitä, minkälaista aineistoa meillä on. Kolmannella kerralla paikalla oli kaksi henkilöä, joista toinen oli täysin uusi meille. Kävimme lyhyen kertauksen edellis kertojen teemoista ja pyysimme haastateltavaa kertomaan vapaasti omin sanoin kokemuksiaan ja mielipiteitään teemoista. Tämä kerta oli ajallisesti aiempia selvästi lyhyempi, koska päätarkoituksena ei ollut enää kerätä uutta tietoa, vaan tarkentaa vastauksia aiemmin esittämiimme kysymyksiin. Haastattelut ajoittuivat kuukauden sisään toisistaan.

Kahdella viimeisellä kerralla lähetimme haastateltavien pyynnöstä haastattelurungon heille etukäteen, koska he kertoivat kokeneensa osan kysymyksistä hieman hankaliksi ymmärtää ja kysymysten lukeminen etukäteen auttaisi heitä. Meistä riippumattomista syistä he eivät kuitenkaan saaneet sähköpostitse kysymyksiämme etukäteen. Annoimme haastateltavien lukea tekemäämme haastattelurunkoa haastattelun aikana.

Haastattelut kestivät lyhimmillään 30 minuuttia ja pisimmillään 60 minuuttia sisältäen EU-lomakkeiden täytön alussa ja lopussa. Keskustelut taltioitiin nauhoittamalla, jotta ne voitiin myöhemmin purkaa kirjalliseen muotoon analyysin helpottamiseksi. Meillä on vaihtoehtoisuus haastatteluaineistoa varten käydyistä keskusteluista opinnäytetyöprosessin aikana ja sen jälkeen.

4.2 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen metodioppaat ja laadullisen tutkimuksen teoriaa käsittelevät teokset tarjoavat usein melko yleisellä tasolla liikkuvia ohjeita itse analyysin tekemiseen.

Erilaiset analyysitavat tarjoavat käytännön välineitä analyysin aloittamiseksi. Perusmenetelmä on, että aineisto valmistellaan, tallennetaan tiettyssä muodossa ja tämän jälkeen viedään tiettyyn analyysimenetelmään (Ruusuvoori – Nikander – Hyvärinen 2010: 396.) Tuomen ja Sarajärven (2012) mukaan aineistoa voidaan käsitellä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissä aineistoa käsitellään aineistosta nousevien teemojen ja käsitteiden mukaan ja näiden pohjalta luodaan käsitteet. Teoriaohjaavassa analyysissä aineistosta nousevat teemat ja käsitteet tuodaan valmiina ja ilmiö on valmiiksi tiedossa. Teorialähtöisessä analyysissä luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehykseen tai teoriaan (Tuomi – Sarajärvi 2012: 107–118.)

Halusimme analysoida saamamme aineiston toimintaterapian teoriaan pohjautuen, joten valitsimme teorialähtöisen sisällönanalyysin. Opinnäytetyössämme toimintaterapian teoreettisena mallina toimi jo aiemmin esitelty kanadalainen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malli, jonka keskeisiä käsitteitä käytimme sekä haastatteluteemojen muodostamisessa että analyysirunkomme yläluokkina. Teoriaohjaavassa analyysissä analyysirunko voi aluksi olla väljä ja sen sisälle muodostetaan aineistosta luokituksia ja kategorioita. Tämän avulla aineistosta voidaan poimia ne asiat, mitkä kuuluvat analyysirunkoon. (Tuomi – Sarajärvi 2012: 113.)

Tallennettu laadullinen aineisto on usein tarkoituksenmukaista kirjoittaa puhtaaksi sanaisesti, eli litteroida. Aineiston litteroinnista ei ole yksiselitteisiä ohjeita (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009: 222.) Litteroinnin tarkkuus määritellään tutkimusongelman mukaan. Olimme kiinnostuneita saamaan tietoa asiasisällöstä eli teemoista. Tässä tapauksessa kovin yksityiskohtainen litterointi, jossa otetaan huomioon esimerkiksi taukojen pituudet, ei ollut meille tarpeellista tietoa. Litteroimme materiaalin sanasta sanaan, jolloin yhden haastattelukerran litterointiin kului aikaa noin kuusi tuntia. Aineistoksi muodostui noin 30 sivua tekstiä (fonttikoko 11, riviväli 1,15). Pyrimme parantamaan haastattelun laatua litteroimalla nauhoitukset aina heti haastatteluiden jälkeen. Hirsjärven ja Hurmeen (2010) mukaan litteroinnin laatua voi parantaa myös vertaamalla kahden henkilön samasta kohdasta litteroimia pätkiä keskenään. (Hirsjärvi – Hurme 2010: 184–185.) Litteroinnissa haasteita tuottivat ajoittain haastateltavien yksittäisten sanojen epäselvyydet, jotka selittyvät sillä, ettei suomi ole heidän äidinkieltensä. Ajoittain haastateltujen puhe oli hiljaista, jolloin siitä oli vaikea saada selvää. Nauhoitusten aikana oli myös jonkin verran häiriötekijöitä, kun haastateltavia saapui paikalle kesken haastattelun. Alla esimerkki näistä haasteista.

*...he ovat opiskelee täällä suomalaisen kanssa ja kulttuuri muuttuu, koska ihmiset opiskelee ei saa soittaa **uulle** (36.21–36.24, ei litteroitu, sillä ei selvyyttä mitä sanoo) koko ajan.*

*...**Airan** aikuislukio on koulu, joka sijaitsee siellä **Airassa**.*

Sanan uulle muutimme muotoon mulle, koska asiayhteyden perusteella vastaaja viittasi itseensä. Sanan Aira muutimme muotoon Eira, koska henkilö selvästi puhui Helsingissä sijaitsevasta Eiran aikuislukioista. Kohdat, mistä emme saaneet selvää, jätimme aineiston ulkopuolelle.

Litteroinnin jälkeen aineisto tulee pelkistää eli karsia pois tutkimuksella epäoleellinen tieto. Pelkistämisen jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään siten, että etsitään samankaltaisia ilmauksia. Nämä yhdistetään luokaksi ja nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Klusterointia seuraa aineiston abstrahointi, jossa karsitaan epäoleellinen tieto pois ja tarpeellisista tiedoista muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi – Sarajärvi 2012: 108–110.)

Sisällönanalyysin vaiheet litteroinnin jälkeen:

1. Luimme haastattelut moneen kertaan ja samalla teimme alleviivauksia kohtiin, jotka vastasivat analyysirunkoamme.
2. Tämän jälkeen veimme oleellisen tiedon analyysirunkoomme, eli ryhmittelimme aineistoa teorialähtöisesti. Ryhmittelyssä huomasimme, että aineisto painottuu tiettyihin yläluokkiin (teorian tuoma teema). Ryhmittely tuotti haasteita, koska vastaajien vastaukset olivat välillä todella moniulotteisia. Jouduimme hieman siirtämään saman vastaajan kommentteja myös toisiin yläluokkiin tässä vaiheessa.
3. Seuraava vaihe oli alkuperäisten ilmausten pelkistäminen.
4. Pelkistämisen jälkeen ryhmittelimme samankaltaiset teemat ja loimme näillä alaluokat, jotka kuvasivat lyhyesti ilmaisujen sisältöä

Taulukko 1. Esimerkki aineiston sisällönanalyysistä.

Yläluokka	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Työ ja tuottavuus	<p>Työpajatoiminta on terminä tuttu.</p> <p>Ei aiempaa kokemusta työpajatoiminnasta.</p> <p>Kiire hankaloittaa osallistumista, koska arkipäivisin etenkin maahanmuuttajaäidit ovat kotona lasten kanssa ja heillä on paljon tekemistä. He ovat väsyneitä.</p> <p>Puutteellinen kielitaito vähentää halukkuutta osallistua.</p> <p>Hankkeiden markkinointiin pitää kiinnittää huomiota. Myös työpajojen kellonaika ja viikonpäivä vaikuttavat osallistumiseen.</p> <p>Ihmisille viikonloput sopivat parhaiten.</p>	Työpajatoiminta
	<p>Työste-hanke kiinnostaa.</p> <p>Halu vahvistaa suomen kielen taitoa ja kulttuuritietämystä.</p> <p>Ihmisten kanssa työskenteleminen ja vapaaehtoistyö kiinnostavat.</p> <p>Hanke kiinnostaa, jos sitä kautta saa töitä.</p> <p>Hankkeen kautta saa informaatiota tapahtumista ja työpaikoista. Tietoa voi jakaa kavereille ja sukulaisille.</p> <p>Työelämävalmennusta, infoa, todistuksia.</p> <p>Maahanmuuttajilta pitäisi kysyä, mitä he tarvitsevat. Eri kulttuureista ja eri maista tulevat tarvitsevat erilaista apua. Useimmat hyötyvät työelämävalmennuksesta, tietokonetaitojen vahvistamisesta ja kielitaidon vahvistamisesta.</p> <p>Arkipäivisin lasten hoitaminen vie paljon aikaa (etenkin naisilta), mutta lasten mukaan ottaminen mahdollistaa ja edistää osallistumista.</p> <p>Sanan <i>työtön</i> käyttö on leimaava.</p> <p>Halu tietää, mitä konkreettista hyötyä hankkeesta saa.</p>	Työste

5 Tulokset

Tässä kappaleessa esitetyt tulokset ovat nousseet haastatteluaineistosta, joten emme esitä niitä yleisinä faktoina. Olemme hieman muuttaneet alkuperäisiä lainauksia luettavampaan ja ymmärrettävämpään muotoon. Haluamme kuitenkin lainauksissa tuoda esille sen, että suomi ei ole haastateltavien äidinkieli. Tarkoituksena on tuoda haastateltavien mielipiteet ja oma ääni kuuluviin lainauksien avulla.

Haastatteluihin osallistui viisi eri henkilöä, joista kolme oli miehiä ja kaksi naisia. Vastajat olivat iältään 19–vuotiaasta yli 30–vuotiaaseen, joten heidät kaikki luokitellaan työikäisiksi. Kaksi haastatelluista henkilöistä oli tullut Suomeen lähes 20 vuotta sitten, yksi 12 vuotta sitten, yksi 6 vuotta sitten ja yksi on syntynyt Suomessa. Kaikki haastateltavat olivat somaleja ja he osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti. Heidän suomen kielen taitonsa oli riittävä haastattelujen suomenkieliseen toteutukseen.

Haastateltavien koulutustaustat olivat hyvin erilaiset. Kaksi heistä oli käynyt suomalaisen peruskoulun Suomessa, kun taas kaksi vanhempana Suomeen tullutta oli saanut perusopetukseen valmistavaa opetusta. Kolme haastatelluista oli käynyt ammattikoulua: yksi oli valmistunut keväällä 2016, yksi opiskelee edelleen englanninkielisessä koulutusohjelmassa ja yksi oli jättänyt tutkinnon kesken. Kaksi haastateltavaa kertoi aloittaneensa lukio-opinnot, mutta molemmilla ne olivat jääneet kesken. Syyksi he mainitsivat muun muassa kielivaikeudet suomen kielen kanssa. Viimeisimpänä haastatteluihin tulleen henkilön koulutustaustaa emme selvittäneet.

Kaikilla haastatelluista oli jonkinlaista työkokemusta tai työelämään tutustumista, esimerkiksi työharjoitteluiden kautta. Haastateltavat kertoivat työskennelleensä muun muassa puhtaanapitoalalla, ravintola-alalla, kuljetusalalla ja kaupan alalla. Kaksi kertoi tekevänsä vapaaehtoistyötä ja osa haastatelluista oli haastatteluhetkellä työharjoittelussa Puntland Communityssä.

Somalikulttuuriin kuuluu vahva yhteisöllisyys, joka ilmenee esimerkiksi yhteisön jäsenistä huolehtimisena. Haastateltavat kertoivat, että kotimaassa heillä on vahva jakamisen ja antamisen kulttuuri, sillä uskonto määrää pitämään huolta sukulaisista ja naapureista. Myös yhteydenpito on tärkeää. Tämä perinne on säilynyt Suomeen muuttaneiden somalien keskuudessa. Suomessa ei kuitenkaan tarvitse pitää taloudellisesti huolta sukulaisista tai perheenjäsenistä.

– Ihmiset antaa toisille rahaa ja syövät yhdessä. Jos sun naapuri on nälkä, annat ruokaa. Annat hänelle, jos olet rikas. Sukulainen tulee sun kotiin syömään sun kanssa. Vähän on huono, jos sun sukulais tulee nälkä. Somali on muslimi ja muslimi ei saa yksi henkilö syödä ja toinen on nälkä. Pitää sosialisoida yhdessä. Jumala kysyy, jos sinä olet syönyt niin paljon ja toinen on kuollut nälkään.

– Se on uskonnollisesti määrättyä, että pitää sukulaisiin yhteyttä ja sitten niinku pitää naapureistakin huolta.

Haastattelija: Eli somaliassa pidetään huolta sukulaisista ja muista?

– Joo kyllä. Sukulaisista ja naapureista.

Haastattelija: Pidetäänkö täällä [Suomessa] somaliyhteisössä myös samalla tavalla huolta kaikista, kuten Somaliassa?

– Kyllä, mutta kun täällä ei tarvitse kenenkää pitää taloudellisesti huolta. Sä voit kuitenkin sillee pitää yhteyttä kuitenkin, mutta kun muslimi jos tarvitsee apua voit auttaa.

Somalit ovat muslimeja ja uskonto on tärkeä osa heidän elämänsä. Haastateltujen mukaan usko antaa toivoa ja sisältöä elämään, mutta sitä on myös ylläpidettävä rukoilemalla ja käymällä säännöllisesti moskeijassa. Uskonto näkyy jokapäiväisessä arjessa ja rytmittää elämää. Se myös vahvistaa henkistä hyvinvointia. Moskeija toimii uskonnonharjoittamisen lisäksi kohtauspaikkana ja sosiaalisena ympäristönä, jossa tavataan tuttuja.

– Viisi kertaa päivässä yksi aamulla, yksi kesken päivällä, yksi on iltapäivällä ja yks on kun aurinko laskee ja toinen on vähän myöhemmin. Se riippuu ajasta. Mutta nykyään ihmiset, jokaisen henkilön tekee mitä hän haluaa. Somalialaiset kaikki ovat muslimeja ja he rukoilevat ja se on näin.

– Nousen heti aamulla aikasin aamurukoukseen. Sen jälkeen, jos mulla ei oo aamuvuoroa tai menoä tuun kotiin takaisin. Luen koraania ja lepäilen. Päivemmällä, jos ei oo töitä tai mitään, meen käymään moskeijassa. Sit mä oon siellä jonkun aikaa. Sitten kun mä tuun takas kotiin, soittelen tai meen käymään ystävien luona. Iltapäivällä, joskus viiden kuuden aikoihin takas moskeijaa. Sit taas rukoillaan, luetaan koraani ja tehdään jotain. Sitten moikataan välillä vähän moskeijan ympäristössä olevia muita nuoria. Yö yhdeksään asti johonkin, sitten taas tullaan kotiin ja syödään varmaan jotain. Välillä siinä päivällä hakee jotain koulua, töitä, internetissä jonkun aikaan selailen, vähän kaikkennäköstä siihen mahtuu.

– Siel moskeijas kun sä autat, jos ihminen henkisesti voi hyvin nii sitten kaikki muut asiatkin voi hyvin, mut jos joku ei sisäisesti oo kunnossa, niin kaikki muut sosiaali asiatkin menee huonosti, et se on sit parempi et pistää ensi niinku itensä kuntoon.

Somalien sosiaalinen ympäristö muodostuu yhteisön vahvasta tuesta. Vaikka somalikulttuuri on säilynyt osittain samanlaisena Suomessa, se on kuitenkin eräänlaisen muutoksen kynnyksellä, koska moni yhteisön jäsen on syntynyt Suomessa. Suomessa syntyneet ovat sopeutuneet vanhempiaan paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan ja heillä on enemmän suhteita kantaväestöön.

– Meillä on kulttuurisesti, ihmiset soittaa, kavereille tai sukulaisille, ei ole sama kuin Suomessa. Eri kulttuuri, koska ihmiset ei vieraile niin paljon.

– Kun olen kotimaassa [Somalia], mulla oli somalikulttuuri sosiaalisesti, koska siellä missä mä elän, ihmiset ei mene kouluun, koska oli sota. Pelaamme jalkapalloa tai teemme jotain, joskus etsimme ruokaa tai töitä, joskus menemme sosiaalisesti pelaamaan jalkapalloa tai tekemään jotain.

– Mutta ihmiset muuttuu. Ihmiset jotka syntyy täällä, he ovat opiskelee täällä suomalaisten kanssa ja kulttuuri muuttuu, koska ihmiset opiskelee ei saa soittaa mulle koko ajan.

– ...mun on oikeestaan koko elämä, työelämät ja koulutukset sun muut ne vaa pyörii täällä Suomessa.

Yhtenä haastatteluteemana oli osallistujien omakohtaiset kokemukset Somalian työkuulttuurista. Yksi myöhemmin Suomeen tulleista kertoi olevansa kotoisin Mogadishusta, jossa käytiin sotaa. Sota aiheutti epäjärjestystä kaupunkiin, eivätkä asiat toimineet samalla tavalla kuin rauhan aikaan, esimerkiksi normaaleja töitä ei ollut. Sota nousi haastateltavien puheissa esille useasti puhuttaessa Somalian työkuulttuurista. Vain yhdellä haastateltavalla oli hieman kokemusta työskentelystä Somaliassa.

– Mä tulen erityisesti kaupungista, Mogadishusta, koska siellä oli kun olen lähden oli nyt on vähän rauha on valtio, mutta ennen ku mä tulin sieltä ei ole valtio ei ole mitään. Pitkää aikaisesti oli vaikea, jos ei ole valtio, oli vaarallista ja myöskin oli yksi johtaja. Ei ole demokraattinen valtio.

– ...esimerkiksi mitä tapahtuu Syyriassa nyt. Kukaan ei voi tehdä mitään. Se oli sama kun Syyria, Somalia ennen.

Haastattelija: Ennen kuin tulit Suomeen, niin olitko Somaliassa jossain töissä?

– Mä työskentelin isän kanssa ja tein jotain bisnestä, mutta ei ole turvallista siellä, koska normaali töitä ei ole siellä. Töitä oli niin vähän ja oli paljon työttömiä, koska koko ajan oli sota.

Pitkään jatkunut sota on vaikuttanut suuresti Somalian tämän hetkiseen tilanteeseen. Somaliassa olevilla ihmisillä ei ole työpaikkoja, vaan heidän täytyy selviytyä muulla tavoin. Opinnäytetyön alussa toimme esille, että Somaliassa on vahva paimentolaistausta ja se näkyy vieläkin ihmisten arjessa Somaliassa tuoden sisältöä elämään.

– ...varmaan kahteen eri suureen tai kolmeen eri ryhmään siellä. On niinku karjalaisia, ketä karjaa paimentaa, sitten on peltoihmisiä ja sitten on kalastajia ja jotain tällaista näin.
– Siellä on kuitenkin työtä on ihmisellä kuitenkin että mitä ne tekee, ei ole vaan rauha, että pystyy tekemään sitä.

Suomen työkultuurista puhuttaessa haastateltavat kertoivat suomalaisten olevan enemmän omistautuneita työlle, kun taas somalit viihtyvät enemmän oman yhteisön ja ystävien parissa. Haastateltavien mukaansa suomalaisessa työelämässä tarvitaan omistautumista, itsenäisyyttä, ahkeruutta ja ammatillinen tutkinto. Kasvaneen maahanmuuton seurauksena kilpailu työpaikoista on entistä kovempaa.

– *Suomalaiset on pikkusen enemmän omistautunut työhön, taas somalilaiset haluavat olla perheiden kanssa tai tykkäävät enemmän perheiden kanssa. Enemmän omistautumista ja itsenäisyyttä, pitää olla ahkera.*

– *Siksi mä olen käynyt ammattia, koska on vaatimusta ja kilpailuja. Ennen ei ollut niin kova kilpailu, mutta nyt tuli paljon maahanmuuttajia, jotka haluaa tehdä maahanmuuttajien hommia. Henkilö pitää olla ammatti, jos tee nuorisotöitä häntä pitää olla nuorten tutkimus, jos hän tekee toimistotöitä häntä pitää olla toimisto todistus. Henkilö tarvitsee osata kaikkeen tietokoneen ja kaikki kaikkeen työpaikasta.*

– *...on vaikeaa, jos henkilö tulee sotapaikka, integroimaan ja osaamaan kaikkea. Hän tarvitsee apua ja esimies aina yrittää hakea henkilö, joka ei tarvitse apua. Se on vaikea maahanmuuttajille, jos hän yrittää integroimaan työpaikkaan, voi mennä hyvin. Monet työpaikat tykkää somalilaisista, koska he näkevät, että he tekevät ylitöitä.*

Varsinkin sodan keskeltä tulleiden henkilöiden on haastateltavien mukaan hankalampaa sopeutua Suomeen ja suomalaiseen työkultuuriin. Työnantajat usein haluavat henkilön, jolla on jo valmiiksi työhön tarvittavat taidot. Haastateltavat kertoivat huomanneensa, että kotimaassa hankittu koulutus ei välttämättä ole pätevä enää Suomessa. Henkilö voi joutua kouluttautumaan uudestaan, vaikka on jo kotimaassaan käynyt koulutuksen. Haastateltavien mukaan Suomi on kuitenkin varsin kehittynyt maa monessa mielessä. Pelkästään työnhakuun vaaditaan taitoja, joita he eivät olleet juurikaan tarvinneet kotimaassa, kuten internetin käyttö tai sähköpostien lähettäminen. Tämä aiheuttaa varsinkin vanhemmalle somaliväestölle ongelmia Suomessa.

– *Sitten taas mitä mä tunnen tätä suomen koulutusta ja tätä työympäristöä, niin vaikka sulla on mitä kokemusta kotimaastasi, työkokemus tai koulutus, nii ne ei oo päteviä. Se todistus mikä sulla on ku sä tuut tänne Suomeen, että ne ei käy täällä. Suomessa pitäisi olla taas toinen. Et esimerkiksi joku on ollu somaliassa lääkäri, mut sitten kun tulee tänne Suomeen, niin todistus ei oo niin pätevä, että pitäis kuitenkin käydä sit taas ammatti uudelleen.*

– *Me tulemme tänne. Pitää hakea töitä internetistä ja pitää soittaa paikkoihin. Nytkin on vaikeus soittamalla. Pitää mennä internet, pitää lähettää sähköpostia. Hyvä kommunikatio ja hyvä viestintä ja se oli vähän mun mielestäni on eri. Muissa Euroopan maissa ei ole pakollista osata kaikkea, mutta Suomi on kehittynyt.*

Muslimeille rukoilu on iso osa heidän uskontoaan. Haastattelujen perusteella on isoja eroja siinä, miten työ- ja opiskeluajalla tapahtuva rukoilu on huomioitu työpaikoilla ja kouluissa. Oma aktiivisuus ja kielitaito ovat merkittäviä tekijöitä asian esilletuomiseen töissä tai koulussa. On tärkeää, että kaikilla osapuolilla on yhtenevä näkemys oman uskonnon harjoittamisesta. Usein se on sovittavissa työpaikoilla ja kouluissa. Ongelmia saattaa syntyä, jos jotkut kokevat joidenkin ryhmien saavan erityiskohtelua ja liikaa erivapauksia.

– Henkilö on pakko mennä [moskeijaan] perjantaina, koska hänen uskonto menee rikki jos hän ei rukoilee. Mä muistan yksi paikka, kun perjantai olimme pois ja teimme lauantaina ja kantaväestö tykkää lauantaina poissaolo ja me teimme lauantaina töitä ja kantaväestö perjantaina ja pomo on iloinen sitten. Työratkaisu on menee hyvin, koska meille ei koske lauantai ja sunnuntai voimme tehdä töitä.

– Jos esimies laskee henkilön rukous ja he voivat laskea aikaa ja korjata sen, koska voi korjata. Joskus esimies on opiskellut ja tietää, he sanovat haluatko rukoilla ja voit rukoilla sun kahvitauko tai lounastauko ja se on sovittu. Mutta se riippuu myöskin kellosta. Sopiiko aika, koska rukousaika muuttu, ei ole pysyvästi aikoja, joskus kello 12 joskus menee kello 13.

– Mutta kielitaito on tärkeää koska henkilö pitää selittää esimiehelle hyvin, jos hän ei pysty selittämään, tulee väärinymmärrys ja henkilö ajattelee myöskin esimies ajattelee huonoa ja tapahtuu potkuja.

Haastattelija: Onko mahdollista esimerkiksi rukoilla koulussa?

– Koulussa ei niin paljo, se riippuu ihmisestä.

– On se mun mielestä. Niinku kyllä löytyy paikkoja varmaa löytyy, jos menee etsimään itse.

Työelämävalmiuksista puhuttaessa haastateltavat nostivat esille suomen kielen vahvistaminen vaikeuden. He kokivat, etteivät pääse käyttämään suomea arjessa niin paljon kuin haluaisivat. Suomessa ollaan varsin varautuneita, eikä esimerkiksi julkisilla paikoilla käydä keskusteluita vieraiden ihmisten kanssa. Kotonaan ja omassa sosiaalisessa ympäristössään somalit puhuvat omaa äidinkieltään. Haastateltavat kokivat, että suomen kieltä tarvitaan lähes kaikissa työpaikoissa. Kuitenkaan paikkoja, joissa suomen kieltä voisi kehittää, ei juuri ole. Haastatteluissa tuli ilmi, että parhaiten suomea oppii puhumalla suomalaisten kanssa esimerkiksi työpaikoilla tai muissa tilaisuuksissa. Haastateltavat kokivat suomalaisten hiljaisuuden myös kielen oppimista estävänä tekijänä.

– Suomi on hiljainen maa

– Ei ole rasismia, se on kulttuuri.

Haastattelija: Missä oppii parhaiten suomea?

– Suomessa oli vaikee, koska kantaväestö ei puhu niin paljon. Ei keskustelu, kun menet jonossa ja bussissa ihmiset ei puhu ja se oli vaikeaa kielen vahvistaminen. Työpaikoilla on pakko osata suomen kieltä. Kotona puhumme oma kieli ja myöskin on vaikee, mutta

oli hyvä että valtio lisääntyy ja ihmisten integroituu ja keskustelun lisääntymistä. Ei riitä, että henkilö menee kouluun ja koska hän tulee tylsää.

– Mun mielestä koulussa, kun sitä siellä opiskellaan. Kavereiden kanssa, siellä eniten puhutaan suomea

Haastateltavat toivat esille, että oma aktiivisuus on tärkeää työnsaannissa: pitää itse etsiä aktiivisesti töitä. Jotkut työnantajat arvostavat somalin kielen osaamista, varsinkin sellaisilla alueilla, missä asuu paljon somalitaustaisia henkilöitä.

– Niinku mä sanoin et vähä enemmän etsimistä ja sit enemmän mut siis niiku pitää etsiä etsiä etsiä jos halua jotain. Kun elämässä ei mitään ei saa helposti.

– Esimerkiksi vanhemmat somalit tarvitsevat kaupassa apua. Kauppa tarvitsee somalin kielisen, joka auttaa heitä. Hän puhuu suomen kieli, englannin kieli ja somalin kieli, täällä asuu paljon somali.

Työnhakija voi omatoimisesti hankkia itselleen lisää koulutusta ja opetusta. Hankkimalla lisäkoulutusta voi parantaa mahdollisuuksia päästä töihin tai työkokeiluun. Haastateltavien mukaan Somaliassa koulutusta ei arvosteta tai tarvita työhaussa samalla tavalla kuin Suomessa. Työn saanti oli kuitenkin tavoitteena kaikilla haastateltavilla, koska ihminen tarvitsee tuloja ja työnteko koetaan tärkeäksi.

– Tuntui, että jos olet työtön, sinun tuntui tylsältä olla kotona. Kun teet jotain, saat linkkiä ja toivoa, koska joskus tulee tarjous töitä, osa-aikatöitä tai vakituinen töitä. Töitä ei ole niin helppo saada ilman ammattia.

– Jos henkilö on ahkera ja hän yrittää oppia käymällä yksityistä koulua, hän käy seminaareissa, hän käy paikkoja missä hän saa lisää opetusta. Mutta opiskeleminen, mä olen pieni lapsi siellä [Somaliassa]. mutta en ajattelen että oli tärkeää opiskella, mutta kun tulin Suomeen se oli pakko opiskelemaan, koska työn löytäminen on vaikeeta ja oli pakko lukemaan ja opiskelemaan ja etsimään internetistä miten opiskellaan.

– Toisaalta mä luulen, että kuitenkin että ihminen aina tarvitsee tuloa ja että ansiota jostain, mutta taas se, että aina ihminen kuitenkin tekee työtä. Työ on ihmiselle tärkeää.

– ...mun mielestäni on että ihmiset pitää opiskella. Ei vain koulussa, on myös tärkeä että ihmiset opiskella praktikaliksi ennen he menevät työpaikkaan. Maailma, teknologia ja ihmiset muuttuu. Jos he ovat pitkän aikaa työttömiä, on vaikea integroidaan uudestaan työpaikkaan. Joskus heillä on kieliongelmiä tai internet ongelmia, esimerkiksi mun mielestäni jos ihmiset on mukana projektissa ja osallistumassa ja opiskelemaan Suomen kulttuurista henkilö yrittää itsenäinen yrittäjyys ja hän voi itse hoitaa sitten oman töitä.

Osa somaleista pitää taloudellisesti huolta kotimaassa olevista sukulaisistaan lähettämällä heille rahaa. Tämän vuoksi he tekevät paljon töitä. Myös maahanmuuttovirasto edellyttää maahanmuuttajalta riittäviä työtuloja, jotta perheen yhdistämistä voi hakea.

– Tällä mä muistan tällä hetkellä monet taksifirmoja tarvitsee somali kuljettajia, koska he ajattelevat että he ajavat enemmän kun muut. Firmat näkevät, että kuljettaja ajavat lisäaikoja ja heidän auto ei ole tyhjä ja heidän tulot on lisääntynyt. Ennen oli vaikee löytää taksikuljetus, mutta nyt me näemme, että työpaikkoja on vähän paremmin. Toimiston puolella on vähän vaikeaa löytää...[Somalit] tekevät paljon töitä koska he haluavat lähettää rahaa vanhemmille ja auttaa heitä.

– ...maahanmuuttovirasto ei antanut yhdistää perhettä, koska henkilön pitää tehdä töitä ja pitää olla tuloja.

Kukaan haastateltavista ei ollut haastatteluhetkellä töissä, mutta neljä viidestä oli työharjoittelussa Puntland Community ry:ssä. Osa etsi aktiivisesti työtä ja haluaisi työllistyä, kun taas toiset keskittyivät työharjoitteluun tai opiskeluun. Työ- tai opiskeluhistorialla tai sen puutteella ennen Suomeen tuloa on vaikutusta siihen, miten tulee toimeen uudessa maassa. Opiskelu aikuisiällä voi tuntua vieraalta, jos ei aikaisemmin ole opiskellut. Suomessa lähes kaikkiin töihin vaaditaan ammatillinen tutkinto tai vahvaa näyttöä osaamisesta.

– Oikeestaan minä haen noita molempiakin, että niinku ku tällä hetkellä ku ei oo sitä ammatillista tutkintoa ja täs ku ei oo työpaikkaa niin haen molempia, että niinku vaikka ne on molemmat on kiinni taas sitte niinku tottakai pitäis olla aktiivinen.

– ...olen hakenut, mutta tärkeää on olla ammatti ja nyt toivon että saan hyvä töitä koska mulla on koulun jälkeen, koska mulla on kokemusta sekä todistus

– Aina ihmiset haluaa työskennellä, mutta työhön integroiminen ei ole helppoa. Se riippuu myöskin mitä henkilö on tehnyt Somaliassa. Jos hän opiskeli Somalissa, on hänen helppo integroimaan Suomessa ja jos ei ole opiskellut ja sota-aikaan oli niin paljon henkilö, jotka ei opiskellut. Se riippuu myös ihmisen tulosta, onko rikas vai ei.

Suomessa syntyneillä tai nuorena tulleilla on vähemmän vaikeuksia työsaannissa kuin vanhemmalla somaliväestöllä, koska he ovat käyneet suomalaisen peruskoulun ja saaneet sitä kautta työelämässä vaadittavia työllistymisedellytyksiä. Varsinkin pitkään työelämän ulkopuolella oleville henkilöille työnhaku on pitkä ja vaativa prosessi, joka edellyttää monia huolella tehtyjä valmisteluja. Haastateltavat toivat esille sen, että työpaikan saantia edistää haastatteluun valmistautuminen, hyvä CV sekä se, että on itse aktiivinen työnhaussa.

– Sanoisin, että ei oo vaikeeta, eikä oo helppoa. Olen itse osallistunut melkeen neljään haastatteluun. Jos on ryhmähaastattelu, niin vähän jännittää. Haastattelussa kysytään liikaa kysymyksiä ja jos sillä hetkellä ei tule sanoja, niin sitten sä oot pihalla kaikesta. Mutta se ei ole vaikeaa, jos osaa tehdä CV:n ja kaikki kunnolla lähettää heille.

– Ulkomailla aina työpaikan saaminen on vaikeaa.

– *Jos olet syntynyt Suomessa, ei ole ongelma tai tullut pienenä, ei ole ongelma. Jos tulee aikuinen, on vaikeaa.*

– *...jos henkilö on syntynyt suomessa ja opiskellut suomessa ja hänen ensimmäinen kieli on suomen kieli, hänellä ei ole mitään ongelmaa, mutta jos hän tulee maasta, toisesta maasta hänellä on vaikeaa.*

Suomessa työnantajat arvostavat koulutusta ja työkokemusta. Työnantajat toivovat, että työntekijä osaisi jo valmiiksi työssä tarvittavia taitoja. Haastateltavat kokivat, että ihmisille ei välttämättä anneta samalla tavalla mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Haastateltavat toivoivat, että kaikkia kohdeltaisiin tasa-arvoisesti.

– *Työnantaja aina kattoo sitte, mitä enemmän on koulutusta ja kokemusta. Koulut on aina taas kun on nii paljon työttömiä, niin kaikki aina hakeutuu kouluihin niin on täynnä kaikki penkit.*

– *Ku niinku silleen sun pitää olla vähä niinku enemmän tietoo ja sit niiku et sult odotetaan enemmän ku sä meet töihin sä osaat mitä sun pitää tehdä siellä. Se ois vähän kivempaa, jos ihmiselle annettaisi mahdollisuus, vaikka ne ei osannu ku se ois mun mielestä enemmän ihmiset ois menny sit töihin.*

– *Ihan hyvä kulttuuri on, mut on tärkeää, että ihmiset otetaan huomioon että ei vain ihmetellä että ihminen on huono, et ei tiedä minkälainen ihminen se on, et ei väitetä ylipääntään hänen kasvoistaan et lähestytään ja annetaan työharjoittelupaikkoja ja sitten. Sinnepäin tulee ihmisten lähestyä.*

Haastateltavat kokivat tietävänsä mistä töitä voi hakea ja pystyvänsä suoriutumaan työhausta itsenäisesti. Yhdellä haastateltavalla on oma ohjaaja, joka auttaa häntä työhaussa. Näin ei kuitenkaan ole kaikilla maahanmuuttajilla, vaikka moni tarvitseekin apua työhaussa. Erilaiset lomakkeet saattavat olla hyvin haasteellisia, jos kielitaito on puutteellinen, sillä lomakkeet ovat usein vain suomen kielellä.

– *...netistä. Käyn siellä säännöllisesti työnantajan työeläke toimistolla. Mulla on ohjaaja, joka auttaa mua työpaikkojen kanssa. Itse olen löytänyt iltalehdissä jossain facebookissa ja suoraan, jos laittaa mikä firma mua kiinnostaa, niin sillä näkee mikä työ on avoinna ja joskus voin käydä kaupassa kysymässä että kassalla saanko mä työpaikka.*

– *...koska se riippuu kielistä, koska jokaisella lomakkeella on vähän eri kieli ja mun mielestäni he tarvitsevat apua.*

Haastatteluissa selvisi, että haastateltavilla ei ole aikaisempaa kokemusta työpajatoiminnasta tai Työste-hankkeen kaltaisesta työelämävalmiuksia kehittävstä toiminnasta. Kaikki kertoivat olevansa kiinnostuneita Työste-hankkeesta, koska sitä kautta voi esimerkiksi vahvistaa suomen kielen osaamista ja oppia tuntemaan suomalaista kulttuuria paremmin.

– ...tällä hetkellä mä haluan vähän kehittää mun kielen puhuminen ja näin mutta mä luulen, että osaan vähän toimistotyötä.

– Kyllä kiinnostaa [Työste], koska aina mä kiinnostan, jos olen kertonut että mä kiinnostan sosiaalitöitä ja mä haluan myös kehittää mun kielitaito ja kulttuuri, siksi mä olen kiinnostunut ja olen tehnyt vapaaehtoistöitä enemmän ja kiinnostaa ihmisten kanssa työskentelemään.

– ...minäkin saan informaatio ja annan mun kaverilleni ja mun sukulainen ja muille, koska ihmiset aina haluaa tietää mitä tapahtuu ja miten he saavat työpaikkoja ja miten he integroivat. Kaikki on tärkeää saada, siksi mä tykkään saada informaatio ja antaa mun kaverille palautusta, jos hänellä on kieliongelma, jos hänellä on hän on vanha on vaikea opiskelemaan ja koska monet ei opiskellut vanha kotimaahan eikä osaa mitään koulutusta ja heillä he haluavat opiskella vain he haluavat tehdä töitä praktikalii.

– Olen kiinnostunut tästä hanke, jos saa työtä. Jos hanke saa töitä on parempi, koska suomen kieltä voit muualla

– Tärkein ei ole vain kieli, tärkein on ihmiset pitää saada jotain. Jos ihmiset saavat työtä, he saavat hyötyä, tää on benefit.

– Mun mielestäni se kehittää, koska monet maahanmuuttajista infoa ja saa todistuksia työelämävalmennusta tai hankkeen mukaan he saavat monet työpaikkoja ei pysty palkkaamaan lisää henkilöitä, mutta jos hanke tulee, ehkä mun mielestäni hanke auttaa maahanmuuttajia integroimaan työpaikkoihin joo

– He haluavat tietää onko tää projekti oikein heille, koska monet kertoneet, että tämä project heidän segmentti, mutta ei eivät saaneet mitään hyötyä, he ovat käyneet ja kuuntelee he ajattelevat tää ei ole oikea. Hankkeella pitää olla benefit, hankkeella pitää olla antaa työtä, eivät tarvitse kuuntelee vain. Jos hanke auttaa maahanmuuttajia antamaan töitä on oikein.

Haastateltavat nostivat vahvasti esille, että hankkeesta tulisi saada jotain konkreettista hyötyä tai etua, jotta siihen kannattaisi osallistua. Haastateltavien oli selvästi vaikea ymmärtää, että Työste-hankkeen toiminnan tarkoitus on kehittää ja vahvistaa työelämävalmiuksia ja -taitoja, mutta hanke ei ole työpaikkoja tarjoava tai luova organisaatio. Vaikka haastateltavat nostivat työelämätaitojen kehittämisen tärkeänä asiana esille, he eivät kyenneet näkemään Työste-hankkeen mahdollisuuksia näiden taitojen kehittämisessä. Suurimmaksi hankkeesta saatavaksi hyödyksi haastatellut nimesivät uusien työpaikkojen tarjoamisen.

Haastattelujen aikana nousi myös esille, että maahanmuuttajat eivät pidä sanasta työtön, sillä se on varsin leimaava. Voi myös tuntua alentavalta, jos ei lukuisista yrityksistä huolimatta ole onnistunut saamaan töitä. Haastateltavat kokivat tärkeänä, että heiltä kysytään suoraan, mitä he tarvitsevat, eikä tehdä olettamuksia. Jokainen on kuitenkin yksilö ja tarvitsee apua eri asioissa.

– Että kysytään maahanmuuttajilta, mitä he tarvitsevat, koska maahanmuuttajia on paljon ja eri kulttuuri ja eri maasta tulevia. Kysytään ensin, mitä he tarvitsevat ja samaan aikaan autamme heitä sen: onko he tarvitsevat ohjelmat, excelit ja muut ja menemään toimistoon, onko he tarvitsevat kielitaito puhuminen, suullinen, koska jotain he osaavat kirjoittaa, mutta puhuminen oli vaikeaa. Se riippuu henkilö, mitä he tarvitsevat sitten.

Suomalaisen ja somalien arki rytmittyy haastateltavien mukaan hieman eri tavalla. Haastateltavat kokivat ongelmallisena, että usein seminaarit ja muu toiminta järjestetään arkisin, jolloin varsinkin perheellisillä on kiireistä, eivätkä he pääse osallistumaan. Haastateltavien mielestä viikonloppuisin olisi parempi ajankohta erilaisille tapahtumille ja toiminnalle. Markkinoinnissa olisi hyvä kiinnittää huomiota siihen, miten asiat esitetään. Somalikulttuurissa on yleistä, että äidit ovat vastuussa lastenhoidosta ja kotitöistä, joten lasten takia voi olla hankala osallistua arkisin tapahtuvaan toimintaan.

*– Heillä on lapsia, ja heillä ei ole arkipäivällä aikaa.
Haastattelija: Miltä kuulostaisi se, jos sinne ryhmään voisi ottaa mukaan pieniä lapsia? Olisiko se silloin helpompaa?
– Joo olisi.*

– Kyllä pitää tärkeä marketing tehdä jotain miten he kiinnittävät, koska jos se riippuu kuka järjestää. Mutta aina riippuu miten he tekevät markkinointi ja aika mihin aikaan oli kellon-aika ja arkipäivä onko minkä päivä on se riippuu mun mielestäni. Joskus ihmiset aina tykkää viikonloput ja näin ja koska jos maahanmuuttaja on kotona on äiti ja lapsia eri lapsia ja on vaikea arkipäivä hän menee päiväkotia, koulu ja hänellä on paljon varauksia, että tänään hän pitää käydä koulu tai käydä päiväkotia. Kyllä. Arkipäivä he ovat väsyneitä. Vähän on parempi perjantai iltapäivä tai lauantai ja sunnuntai, mä tiedän aina seminaarit on arkipäivä erityisesti päivällä.

Markkinointiin tulisi jatkossa kiinnittää huomiota, sillä haastateltavien mukaan perinteiset paperimainokset eivät aina ole paras mahdollinen keino markkinoida tämän tyyppisiä hankkeita. Jos mainoksia jaetaan postilaatikoihin, ne hukkuvat muiden postien joukkoon. Paperimainokset on usein kirjoitettu vain suomen kielellä, joten heikko kielitaito voi estää tarvittavan informaation saamista. Suomenkielinen mainos ei välttämättä herätä tarpeeksi mielenkiintoa. Ehdotuksena mainostuksen parantamiseksi haastattelussa nousi esille, että mainokset voisi kääntää useammalle eri kielelle tai hankekoordinaattorit voisivat käydä vierilemassa eri yhdistyksissä mainostamassa hanketta.

6 Johtopäätökset

Haastatteluaineisto on kerätty pienellä otannalla, joten tulosten yleistäminen koskemaan suurempaa joukkoa ei ole tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista tai perusteltua. Pyrimme tuomaan kuuluviin somaliväestöön kuuluvien yksilöiden henkilökohtaisia kokemuksia ja mielipiteitä työllistymisestä ja Suomen työelämästä.

Suomen ja Somalian työkuultuureita on hyvin vaikea verrata keskenään Somalian pitkittyneen sotatilanteen vuoksi. Haastattelujen perusteella suomalaisessa työkuultuurissa arvostetaan koulutusta, työkokemusta ja omistautumista työlle. Työnsaantiin vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa hakijan oma aktiivisuus, suomen kielen osaaminen sekä tarvittavat taidot tietokoneen ja internetin käytössä. Suomen ja Somalian koulutustasot ovat hyvin erilaiset, sillä sotatilanteen vuoksi on monia ihmisiä, jotka eivät ole saaneet mahdollisuutta opiskella ollenkaan. Näille henkilöille suomen kielen oppiminen ja koulutuksen hankkiminen Suomessa osoittautuvat erittäin hankaliksi, koska opiskelutaidot ja -tottumukset eivät ole kehittyneet. Haastateltavien mukaan kotimaassa hankittu koulutus ei myöskään ole yhtä pätevä Suomessa.

Islaminusko on tärkeä osa somalien elämää ja se näkyykin heidän jokapäiväisessä elämässään. Haastattelujen perusteella uskonto on huomioitu vaihtelevasti suomalaisissa kouluissa ja työpaikoissa. Riittävä kielitaito estää väärinkäsitysten syntymisen työnantajan ja maahanmuuttajataustaisen työntekijän välillä, sillä silloin osapuolet voivat keskustella uskonnonharjoittamisesta työajan aikana. Somalikulttuuri muuttuu jatkuvasti, koska entistä suurempi osa somaliväestöön kuuluvista on syntynyt Suomessa.

Työste-hankkeen toimintaan osallistuminen kiinnostaa haastateltuja, sillä sitä kautta voi oppia paremmin suomen kieltä ja tutustua Suomen kulttuuriin. Haastatellut kokevat, että suomen kielen oppiminen on vaikeaa, koska mahdollisuuksia suomen kielen puhumiseen ei ole tarpeeksi. Suomalaiset ovat hiljaisia ja varautuneita, joten julkisilla paikoilla keskustelun aloittaminen vieraan kanssa ei ole kaikille luontevaa. Suomen kielen osaaminen on kuitenkin yksi työnsaantiin vaadituista taidoista. Haastateltavien mukaan kieltä oppii parhaiten keskustelemalla, joten tällaisia tilanteita olisi hyvä olla nykyistä enemmän.

Haastateltavien oli ajoittain haastattelujen aikana vaikea ymmärtää Työste-hankkeen rooli työelämätaitoja edistävänä ja kehittäväenä toimintana, sillä haastateltavat kaipaavat

konkreettista hyötyä hankkeeseen osallistumisesta. He näkevät erilaiset hankkeet hyödyllisinä vain silloin, jos hankkeen avulla yritys pystyy palkkaamaan lisää uusia työntekijöitä. Hankkeen ja työelämän välille kaivataankin selkeämpiä yhteyksiä. Tuloksista ilmenee, että on tärkeää kysyä maahanmuuttajilta, minkälaista apua he tarvitsevat työllistykseen. Eri ikäiset ja eri maista tulleet maahanmuuttajat tarvitsevat erilaista tukea. Aineiston perusteella suomen kielen vahvistaminen ja tietokoneen käytön opettelu ovat tärkeitä taitoja työnhakemisen ja työpaikassa pärjäämisen kannalta.

Haastatteluaineistossa nousee esille hankkeen markkinoinnin tärkeys. Vaikka Puntland Community ry:n toimipiste sijaitsee muutaman sadan metrin päässä Työste-hankkeen toimintaympäristöstä, haastateltavamme eivät olleet kuulleet aiemmin hankkeesta. Tällä hetkellä kaikki Työste-hankkeen esitteet ja kotisivujen tekstit ovat suomenkielisiä, mikä saattaa aiheuttaa ongelmia henkilöille, joiden suomen kielen taito on heikko. Haastateltavien mukaan arkipäivät ovat etenkin somalinaisille kiireisiä, koska somalikulttuurissa naiset ovat vastuussa kodinhoidosta ja lapsista. Toimintaan osallistumisen kannalta viikonloput olisivat parempi ajankohta, sillä silloin olisi paremmin aikaa. Työste-hankkeen toimintaan osallistuminen helpottuisi, jos lasten mukaan ottaminen olisi mahdollista.

Työste-hankkeen etuna on, että sitä kautta on mahdollista luoda kontakteja ja verkostoitua Myllypuron alueen suomalaisten ihmisten kanssa. Hankkeessa huomioidaan osallistuville henkilöille tärkeäksi kokemia toimintoja ja jokaisella osallistujalla on mahdollisuus ehdottaa uusia ideoita, joita mahdollisuuksien mukaan toteutetaan yhdessä. Haastateltujen perusteella somaliväestö kaipaa selvästi enemmän konkreettista toimintaa, johon olisi helpompi osallistua.

7 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitkä asiat edistävät ja vahvistavat työelämän ulkopuolella olevien somalien osallistumista työhön tähtäävän toimintaan Myllypuron alueella, sekä luoda mahdollista alkua Työste-hankkeen ja Puntland Community ry:n väliselle yhteistyölle. Aineisto kerättiin haastattelemalla viittä työtöntä somalitaustaista henkilöä kolmella haastattelukerralla. Jokaisessa haastattelussa oli paikalla kahdesta kolmeen henkilöä. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Toimintaterapian teoreettisen viitekehyksenä työtämme ohjaisi kanadalainen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malli (CMOP-E), jonka pohjalta muodostimme teemahaastattelurungon haastatteluihin, sekä myöhemmin yläluokat aineiston sisällönanalyyysiä varten.

Tulosten luotettavuuteen on pyritty kiinnittämään huomiota opinnäytetyöprosessin jokaisessa vaiheessa. Haastattelutilanteissa molemmat opinnäytetyöntekijät olivat paikalla, jolloin toisen esittäessä kysymyksiä haastattelurungon mukaan toisen oli mahdollista esittää tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin heti jokaisen haastattelukerran jälkeen. Aineistoa analysoitaessa ja johtopäätöksiä tehdessä kahden tekijän tarkkaavaisuus takasi, ettei mikään osa aineistosta jäänyt käsittelemättä. Tulosten luotettavuutta lisää se, että haastateltavien omaa ääntä on pyritty tuomaan esille mahdollisimman paljon suorien lainausten avulla. Pyrimme luomaan haastattelutilanteissa mahdollisimman vapaan ilmapiirin keskusteluille ja koemme onnistuneemme luottamuksen rakentamisessa haastattelijoiden ja haastateltavien välillä.

Haastateltavat eivät puhu äidinkielenään suomea, joten se asetti opinnäytetyöntekijöille lisähaasteita. Haastattelutilanteissa kysymysten esittäminen mahdollisimman selkeästi ja yksinkertaisesti oli välillä haastavaa ja joissakin tilanteissa huomasimme, etteivät haastateltavat olleet välttämättä ymmärtäneet kysymyksiämme haluamallamme tavalla. Pyrimme tarkentamaan ja yksinkertaistamaan kysymyksiä, jos huomasimme näin käyvän. Litterointia hankaloitti ajoittain epäselvä tai hiljainen puhe, jolloin haastateltavan sanat puuroutuivat taustahälyyn. Huomasimme myös kulttuurieroja, sillä alun perin oli sovittu neljän haastateltavan ryhmähaastattelusta, mutta lopulta toteutus oli yksilöhaastattelujen kaltainen tilanne, jossa oli useampi henkilö paikalla yhtä aikaa. Joillakin haastattelukerroilla osa haastateltavista tuli tai lähti kesken haastattelujen, joten tämä vaikutti osaltaan myös nauhoituksen laatuun.

Opinnäytetyömme tulokset osoittavat, että haastateltavat ovat kiinnostuneita Työste-hankkeen toiminnasta. Haastatteluissa nousi esille, että suomen kielen opiskelu on vaativaa, mutta suomalaisten kanssa keskustelu vahvistaa suomen kielen taitoa. Työste-hankkeen kannalta voisi olla mielenkiintoista ottaa kielitaidon vahvistaminen tarkempaan tarkasteluun. Haastateltavien mukaan suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen ja tiedon jakaminen ovat tärkeitä työllistymisen kannalta. Työste-hankkeella voisi olla mahdollisuuksia tarjota tähän liittyvää toimintaa alueen maahanmuuttajille, sillä asuinalueen toiminnan kehittämisessä on otettava huomioon eri kulttuurien ymmärtäminen ja kunnioittaminen.

Jotta Työste-hankkeen toimintaan saataisiin mukaan myös maahanmuuttajia, olisi hyvä, että heille olisi tarjota valmiita pajoja tai toimintoja. Hankkeen tämän hetkisessä toiminnassa osallistujat ideoivat uusia toimintoja yhdessä, mutta tulkintamme mukaan haastateltavien on vaikea hahmottaa nykyistä toimintaa. Hankkeen kannalta olisi syytä myös miettiä, miten hanketta markkinoidaan ja miten asioita tuodaan esille. Jalkautuminen lähialueen yhdistyksiin ja hankkeen tavoitteen näkyväksi saaminen ovat markkinoinnissa isossa osassa. On tärkeää ottaa huomioon osallistujan mahdollinen perhe ja siihen liittyvät haasteet ja mahdollisuudet. Perhe voi joillekin henkilöille olla osallistumista estävä tekijä. Perheiden huomioon ottaminen voi parhaassa tapauksessa toimia osallistumista edistävänä tekijänä, koska tämä mahdollistaisi esimerkiksi kotiäitien osallistumisen hankkeen toimintaan.

Opinnäytetyöprosessin aikana tietoisuutemme somaliväestöstä ja heidän kulttuuristaan lisääntyi huomattavasti, koska ennen prosessin alkua meillä oli hyvin vähän ennakkotietoa kyseisestä aihealueesta ja ilmiöstä. Koemme, että saimme nostettua Työste-hankkeen toiminnan kannalta olennaisia asioita haastatteluaineistosta. Haastateltavien oma-kohtaiset kokemukset ja näkemykset kuvastavat parhaiten ihmisen yksilöllisyyttä ja ainutlaatuisuutta, jotka tulee ottaa huomioon hankkeen toimintaa suunnitellessa. Opinnäytetyömme tuo Työste-hankkeelle uusia näkökulmia maahanmuuttajien huomioimisesta toiminnan kehittämiseksi.

Opinnäytetyössämme selvitimme mahdollista yhteistyötä Työste-hankkeen ja Puntland Communityn välillä ja tulimme siihen tulokseen, että kiinnostus on molemminpuolista. Jatkossa olisikin mielenkiintoista aloittaa yhteistyö näiden tahojen välillä. Yhteistyö voisi mahdollistaa somalien osallistumisen Työste-hankkeen toimintaan, jolloin heille voitaisiin

osoittaa hankkeesta saadut hyödyt. Heitä varten voisi myös kohdentaa sellaisia toimintoja, joissa suomen kielen oppiminen olisi keskiössä. Mahdollinen yhteistyö olisi kuitenkin aloitettava melko pian, ennen Työste-hankkeen loppumista.

Lähteet

Hautala, Tiina – Hämäläinen, Tuula – Mäkelä, Leila – Rusi-Pyykönen, Mari 2013. Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä. 3., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Ibrahim, Aydarus 2016. Yhdistyksen jäsen. Puntland Community ry, Afro-Euro Monitoimikeskus. Helsinki. Haastattelu 7.4.2016.

Kananen, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Lewis, Ioan M. 2008. Somalia ja Somalimaa. Kulttuuri, historia ja yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus.

Metropolia n.d. Työste - Työelämän ulkopuolella olevien työelämävalmiuksien ja työllistymisedellytysten edistäminen siltaustoiminnan avulla. Verkkodokumentti. <<http://www.metropolia.fi/palvelut/hankeyhteistyotutkimus-ja-kehityshankkeet/tyoeste/>>. Luettu 14.10.2016.

Mubarak, Yusuf M. – Nilsson, Eva – Saxén, Niklas 2015. Suomen somalit. Helsinki: Into.

Polatajko, Helene J. – Davis, Jane – Stewart, Deb – Cantin, Noémi – Amoroso, Bice – Purdie, Lisa – Zimmerman, Daniel 2007. Specifying the domain of concern: Occupation as core. Teoksessa Townsend, Elizabeth – Polatajko, Helene J. (toim.) 2007. Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being & Justice Through Occupation. Ottawa: CAOT Publications ACE. 13–36.

Puntland Community ry n.d. Kotisivut. Verkkodokumentti. <<http://puntland-community.net/>>. Luettu 14.10.2016.

Ruusuvuori, Johanna – Nikander, Pirjo – Hyvärinen, Matti 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino

Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Liisa 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Suomen somalialaisten liitto n.d. Somalialaiset Suomessa. Verkkodokumentti. <<http://somaliliitto.fi/somalialaiset-suomessa/>>. Luettu 18.10.2016.

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry n.d. Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet. Verkkodokumentti. <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/site/assets/files/1080/ammattieettisetohjeet2016.pdf>>. Luettu 10.5.2016.

Tilastokeskus 2016. Työvoimatutkimus. Työllisyys ja työttömyys 2015. Verkkodokumentti. <http://www.stat.fi/til/tyti/2015/13/tyti_2015_13_2016-04-12_fi.pdf>. Luettu 19.10.2016.

Tilastokeskus 2014. Ulkomaalaistaustainen väestö 2013. Verkkodokumentti. <http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluetteloyvrm_ulsi_201300_2014_12286_net.pdf>. Luettu 13.10.2016.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. Työllisyyskatsaus - elokuu 2016. Verkkodokumentti. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75441/TKAT_Elo_2016.pdf?sequence=1>. Luettu 19.10.2016.

Työste 2016. TYÖSTE – Työtä vailla olevien työelämävalmiuksien ja työllistymisedellytysten edistäminen siltaustoiminnan avulla. Verkkodokumentti. <<http://tyoste.metropolia.fi/>>. Luettu 14.10.2016.

Valtioneuvoston asetus tietoturvallisuudesta valtionhallinnassa 681/2010. Annettu Helsingissä 1.7.2010.

Tutkimuslupa-anomus

Henri Koskinen & Olga Huotari
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sofianlehdonkatu 5
00610 Helsinki

20.9.2016

Ohjaajat opinnäytetyössä

Anne Talvenheimo-Pesu, Lehtori, Metropolia AMK
anne.talvenheimo-pesu@metropolia.fi

Tuula Uutela, Lehtori, Metropolia AMK
tuula.uutela@metropolia.fi

Opiskelemme Metropolia Ammattikorkeakoulussa toimintaterapeuteiksi ja valmistumme joulukuussa 2016. Teemme opinnäytetyötä yhdessä Metropolian koordinoiman Työste-hankkeen kanssa. Työste-hanke on kaksivuotinen Helsingin Myllypuron alueella ja sen tavoitteena on vahvistaa työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden työelämävalmiuksia ja työllistymisedellytyksiä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä edistää ja vahvistaa työelämän ulkopuolella olevien maahanmuuttajien osallistumista Työste-hankkeen toimintaan heidän omalla asuinalueellaan. Tarkoitus on kerätä tietoa työttömiltä maahanmuuttajilta, jotta heidän äänensä saataisiin kuuluville. Työste-hanke ei tarjoa osallistujilleen suoraan työpaikkoja, vaan mahdollistaa verkostoitumisen lähialueen toimijoiden kanssa.

Tietoa opinnäytetyöhön tullaan keräämään ryhmähaastatteluiden avulla syys-lokakuun aikana. Ryhmähaastattelut tullaan nauhoittamaan, jotta tieto saadaan analysoitua mahdollisimman tarkasti. Haastatteluissa saatua aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja käytetään vain opinnäytetyön tekemiseen, eikä henkilötietoja tai muitakaan tietoja luovuteta ulkopuolisille. Haastatteluissa nauhoitetut tallenteet tuhoetaan, kun työ on valmis.

Olga Huotari
olga.huotari@metropolia.fi

Henri Koskinen
henri.koskinen@metropolia.fi

Abdifatah Jama
abdifatah.jama@gmail.com

Työste-hankkeen viralliset esitteet

Toiminta jatkuu kesän jälkeen pajoissa ja käytännön kokeiluissa

Julkaistu **3.6.2016**

Paikka on elokuusta alkaen Asukastalo Myllärin A-Sali, Kiviparantie 2 J Myllypuro.

Ideapajat ovat:

- ti 23.8. klo 13–15
- ti 6.9. klo 13–1
- ke 5.10. klo 13–15
- ke 9.11. klo 13–15
- ke 7.12. klo 13–15

Pajojen rinnalla jatkuvat käytäntöön viedyt vanhat ja uudet kokeilut, joita on ideoitu pajoissa

Toimintaa ohjaavat lehtorit Kaija Kekäläinen ja Mari Heitto Metropolia Ammattikorkeakoulusta. Apuna ja tukena on Metropolian opiskelijoita.

Jos haluat lisätietoja, ota yhteyttä ohjaajiin sähköpostilla:
kaija.kekalainen(at)metropolia.fi tai mari.heitto(at)metropolia.fi

TULE MUKAAN!

Voit tulla mukaan mihin pajaan tahansa ja osallistua toimintaan, joka kiinnostaa sinua!

Yhteyshenkilöt

Metropolia Ammattikorkeakoulu, hankevastaavat
Elisa Mäkinen (elisa.makinen@metropolia.fi)
Tuula Mikkola (tuula.mikkola@metropolia.fi)

Herttoniemen seurakunta
Kristian Pesti (kristian.pesti@evl.fi)
Hannele Nuojua (hannele.nuojua@evl.fi)

Itä-Helsingin Lähimmäistyö Hely ry
Pirjo Lampsijärvi (helykoti.lampsijarvi@helyry.com)
Anu Lindholm (toimisto.myllypuro@helyry.com)

Digital Living International Oy
Sonja Frosti (sonja.frosti@digitalliving.fi)

tyoste.metropolia.fi

Hankeverkoston muodostavat Metropolia Ammattikorkeakoulu, Herttoniemen seurakunta, Itä-Helsingin lähimmäistyö Hely ry ja Digital Living International Oy. Kumppanina on Myllypuro-Seura ry.

EU:n
Euroopan unioni

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Itä-Helsingin
lähimmäistyö
HELY

Metropolia

KIRKKO HELSINGISSÄ
HERTTONIEMEN SEURAKUNTA

digital
living

Työelämävalmiuksia yhdessä oppien

Työtä vailla olevat ja ikäihmiset kehittäjäkumppaneina
Mielekästä toimintaa ja hyvää arkea asuinympäristöön

Työste-hanke 2015-2017

Mitä hankkeessa tehdään?

Työste-hankkeessa kehitetään ja pilotoidaan uudenlaista, työelämävalmiuksia ja toimintakykyä edistävää yhteisöllistä toimintaa Myllypurossa, Itä-Helsingissä.

Työtä vailla olevat ja ikäihmiset kehittävät yhdessä arjen mielekästä toimintaa omassa asuinympäristössään. Toiminnan tavoitteena on, että työtä vailla olevat henkilöt vahvistavat omia työelämävalmiuksiaan ja työllistymisedellytyksiään toimiessaan yhdessä ikäihmisten kanssa.

Yhteisissä työpajoissa työtä vailla olevat henkilöt ja ikäihmiset ideoivat ja suunnittelevat itseään kiinnostavia, toimintakykyä ja hyvinvointia edistäviä toimintoja. Toiminta toteutuu käytännössä erilaisina ketterinä kokeiluina, esim. vapaaehtoistoimintana, erilaisina tapahtumina ja tempauksina.

Käytännön kokeiluissa verkostoidutaan ja tehdään yhteistyötä alueen palveluntuottajien ja toimijoiden kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on juurruttaa toiminnassa syntyneet kokeilut osaksi asuinalueen toimintaa.

Toiminnan tueksi kehitetään verkkopohjainen työväline ja alusta, jonka avulla samasta aiheesta kiinnostuneet alueen asukkaat, palvelujen tuottajat ja muut toimijat voivat löytää toisensa ja verkostoitua.

Hankkeessa kehitetään myös välineitä työtä vailla olevien ihmisten työ- ja toimintakyvyn itsearviointiin.

Siltausmallilla toimintakykyä, hyvinvointia ja työelämävalmiuksia

Työste-hankkeen tuloksena on siltausmalli, jossa työtä vailla olevat henkilöt rakentavat yhdessä alueen ikäihmisten ja palveluiden tuottajien kanssa mielekästä arjen toimintaa asuinympäristönsä. Päämääränä on alueen asukkaiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen.

Siltaustoiminnassa syntyy

- » ratkaisuja ja toimintaa, joilla edistetään työtä vailla olevien työelämävalmiuksia ja työllistymisedellytyksiä
- » kiinnittymiskohtia työelämään ja asuinympäristöön
- » yhteisöllisyyttä ja arjen perusrutmia
- » sukupolvien välisten kohtaamisten lisääntymistä
- » virtuaalinen verkkotyöväline ja -alusta yhteistoiminnan ja kohtaamisen mahdollistamiseksi ja tukemiseksi
- » välineitä työ- ja toimintakyvyn itsearviointiin.

EU-lomakkeet

Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020

ESR-hankkeiden osallistujakohtainen seurantatietolomake

Erityistavoite 10.1

OSALLISTUJAN TIEDOT ALOITUSTILANTEESSA
(Kaikki kohdat on täytettävä. Perehdy täyttöohjeeseen)

Vipuvaimaa
EU:lta
2014-2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

SALASSA PIDETTÄVÄ
Suojatase III
Julk. (821/1999) 24.1 §:n 25-k ja 32-k

(Hanketoteuttaja täyttää)

Hankkeoodi
Hankkeen nimi
Päivämäärä, jolloin osallistuja aloitti hankkeessa (pp.kk.vvvv)

Perustietoni (kaikki tiedot täytettävä. KIRJOITA TIKKUKIRJAIMIN)

Syntymäpäivä (pp.kk.vvvv) _____ Henkilötunnus _____
Etunimi _____
Sukunimi _____
Sukupuoli M N
Katuosoite _____
Postinumero _____ Postitoimipaikka _____
Puhelinnumero _____
Sähköpostiosoite _____ Ei ole puhelinta
 Ei ole sähköpostiosoitetta

Työllisyystilanteeni (valitse vain yksi vaihtoehto)

Työttömänä alle 6 kk
Työttömänä 6-12 kk
Työttömänä yli 12 kk
Työelämän ulkopuolella
Osoikelemassa/koulutuksessa
Työssä
Työnantaja _____
Kunta _____
Muu julkinen taho _____
Yrittäjänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana Ammatti-
luokka _____

Koulustasteeni (valitse vain yksi vaihtoehto)

Aiempi perusaste
Yiempi perusaste
Keskilaste
Keskilaste, erikoisammattitutkinnot
Alin korkeaste
Aiempi korkeakouluaste
Yiempi korkeakouluaste
Tutkijakouluaste
Koulustaste tuntematon

Kotitaluuteni tilanne (välttämättä useamman vaihtoehdon)

Kotitaloudessani asuvat ovat kaikki työttömiä tai työelämän ulkopuolella Kyllä Ei
Kotitaloudessani on huollettavia lapsia
Kotitaloudessani on vain yksi aikuinen

Muut taustatekijät (välttämättä useamman vaihtoehdon)

Kyllä Ei En halua
vastata

Olen ulkomaalaistaustainen tai kuulun johonkin vähemmistöön
Minulla on vammaisuuteen oikeuttava tai muu vamma
Olen jostain muusta syystä heikossa asemassa työmarkkinoilla
Olen asunoton tai asunnottomuusuhan alainen

Työkykyäni

Oletetaan, että työkykyäni on parhaimmillaan saanut arvosanaksi 10. _____
Minkä arvosanan antaisit nykyiselle työkykyylleesi asteikolla 0-10? Nolla (0)
tarkoittoa ettei pystyisi lainkaan työhön.

Olen perehtynyt täyttöohjeeseen ja suostun henkilötietojeni rekisteröimiseen ja käyttämiseen ESR-toimista säädettyllä tavalla.

Päiväys ja osallistujan allekirjoitus

Tarvittaessa huoltajan allekirjoitus

(Hanketoteuttaja täyttää)

Tiedot vastaanottanut taho (osahanke) _____
Tallennettu ESR Henkilö-järjestelmään (pvm) _____

TEM lokakuu 2015

Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020

ESR-hankkeiden osallistujakohtainen seurantatietolomake

Erityistavoite 10.1

OSALLISTUJAN TIEDOT LOPETUSTILANTEESSA

(Kaikki kohdat on täytettävä. Perehdy täyttöohjeeseen)

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

SALASSA PIDETTÄVÄ

Suojaustaso III

Julkl. (621/1999) 24.1 §:n 25-k ja 32-k

(Hanke toteuttaja täyttää)

Hankkoodi
Hankkeen nimi
Päivämäärä, jolloin osallistuja lopetti hankkeessa (pp.kk.vvvv)
Päivämäärä, jolloin osallistuja palasi hankkeeseen (pp.kk.vvvv)

Perustietoni (kaikki tiedot täytettävä. KIRJOITA TIKKUKIRJAIMIN)

Syntymäpäivä (pp.kk.vvvv) Henkilötunnus
Etunimi
Sukunimi
Sukupuoli M N
Katuosoite Postitoimipaikka
Postinumero
Puhelinnumero Ei ole puhelinta
Sähköpostiosoite Ei ole sähköpostiosoitetta

Työllisyystilanne (valitse vain yksi vaihtoehto)

Työttömänä
Ryhtynyt työnhakuun
Opiskelemaisissa/koulutuksessa
Työelämän ulkopuolella
Työssä (ml. oppisopimuskoulutus)
Yrittäjänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana

Koulutukseen liittyvät tulokset

Olen suorittanut tutkinnon tai saanut ammattipätevyyden Kyllä Ei
Suoritetun tutkinnon tai pätevyyden taso (valitse yksi vaihtoehto):
Alempi perusaste
Ylempi perusaste
Keskiaste
Keskiaste, erikoisammattitutkinnot
Alin korkeaste
Alempi korkeakouluaste
Ylempi korkeakouluaste
Tutkijakoulutusaste

Työkkyyni

Oletetaan, että työkyky on parhaimmillaan saanut arvosanaksi 10.
Minkä arvosanan antaisit nykyiselle työkyvyllesi asteikolla 0-10? Nolla (0) tarkoittaa ettei pystyisi nykyisin lainkaan työhön. Arvosana

Olen perehtynyt täyttöohjeeseen ja suostun henkilötietojeni rekisteröimiseen ja käyttämiseen ESR-toimista säädetyllä tavalla.

Päiväys ja osallistujan allekirjoitus

Tarvittaessa huoltajan allekirjoitus

(Hanke toteuttaja täyttää)

Tiedot vastaanottanut taho (osahanke)
Tallennettu ESR Henkilö -järjestelmään (pvm)

Teemahaastattelurunko

ENSIMMÄINEN HAASTATTELUKERTA 21.9.2016

Esittäytyminen, opinnäytetyön esittely, Työste-hankkeen esittely lyhyesti, EU-lo-makkeiden täyttö, nauhoitusluvan varmistaminen.

Taustatiedot

Ikä, sukupuoli, Suomessa oloaika, koulutustausta, työhistoria, työttömyyden kesto

Työllistyminen

- Aktiivisuus eri toiminnoissa (järjestöt/organisaatiot/vapaaehtoistyö)
- Aiempi kokemus työpajoista/työhön tähtäävästä toiminnasta (roolit, tehtävät)
- Tämän hetkinen työnhakutilanne

Työkulttuuri: käsitykset ja kokemukset

- Somaliassa
- Suomessa
- Työn merkitys Suomessa/Somaliassa
- Arvot (mitä pitää tärkeänä)

Toiminnalliset valmiudet

- Arkipäivän kulku
- Ajanhallinta / arjenhallinta
- Tärkeää elämässä
- Tulevaisuuden toiveet työllistymiseen liittyen (ala/työpaikka/työtehtävä)

TOINEN HAASTATTELU 27.9.2016

Lyhyt kertaus edelliskerran aiheista, EU-lomakkeiden täyttö.

- Työllistymisen edellytykset
- Uskonnon huomioiminen työpaikalla
- Työnhakua tukeva toiminta
- Tietoisuus työnhausta ja avoimista työpaikoista

Työelämävalmiudet

- Taidot, joita työelämässä tarvitaan
- Miten pärjää työelämässä?
- Keinoja suomen kielen oppimiseen

Työste-hanke Myllypurossa

- Kiinnostus hanketta kohtaan. Miksi / miksi ei?
- Työpajoihin osallistumista kannustavat seikat
- Kehitysideoita hankkeelle tulevaisuuteen
- Työhön pääsy: minkälainen toiminta vahvistaa?

KOLMAS HAASTATTELU 17.10.2016

Lyhyt kertaus Työste-hankkeesta ja edellisistä kerroista. EU-lomakkeiden täyttäminen.

Toiminnalliset valmiudet

- Aktivoiminen mukaan toimintaa (minkälaisin keinoin?)
- Hankkeesta saadut hyödyt ja mahdollisuudet (verkostoituminen, kielenoppiminen)
- Työste-hankkeen markkinoinnin parantaminen

Kiitokset haastatteluihin osallistumisesta ja yhteistyöstä.

Työste-hankkeen mainoksien jättäminen Puntland Communityn tiloihin